

Kemal Gözler
TÜRK ANAYASA HUKUKU
Pratik Çalışmaları

Kemal Gözler
TÜRK ANAYASA HUKUKU
PRATİK ÇALIŞMALARI

© K. Gözler (www.anayasa.gen.tr)

EKİN BASIM YAYIN DAĞITIM

Ekin Basım Yayın Dağıtım, ISBN: 978-605-327-710-1
© 2018. Her hakkı mahfuzdur.

Birinci Baskı: Eylül 2010; **Sekizinci Baskı:** Ekim 2018

Dizgi ve Sayfa Düzeni: Kemal Gözler

Kapak: Kemal Gözler

Birinci Baskı Düzeltme: Serkan Yolcu ve Çağlar Kıran

Yedinci Baskı Düzeltme: Salih Taşdöğen

Eleştirileriniz İçin: kgozler@hotmail.com

Kitabın Tanıtımı: www.anayasa.gen.tr/tah-pc.htm

Baskı: Star Ajans Ltd. Şti. Alaettinbey Mah., 634. Sokak, NİLTİM, 2. Bölge,
Ayaz Plaza no 24, Nilüfer - BURSA Tel: 0224 249 23 20 *Sertifika No:* 15366

Yayınevi: Ekin Basım Yayın Dağıtım, Şehreküstü Mahallesi, Cumhuriyet Caddesi,
Durak Sokak No 2, Osmangazi- BURSA, *Tel:* 223 04 37; *Fax:* 0224-223 41 12
E-mail: info@ekinyayinevi.com; *Web:* www.ekinyayinevi.com
Sertifika No: 0607-16-008681

Kütüphane Tasnif Numaraları

Library of Congress: KKK2070.G69 2018 *Dewey:* 342.021 GÖZ 2018

KORSAN YAYINCILARA VE FOTOKOPİCİLERE UYARI: 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 72'nci maddesi, bir kitabı herhangi bir şekilde (fotokopi dahil) çoğaltanları, dağıtanları, satanları, ticarî amaçla elinde bulunduranları, **2 (iki) yıldan 4 (dört) yıla kadar hapis cezasıyla** veya **50.000 TL'den 150.000 TL'ye** kadar ağır para cezasıyla veya zararın ağırlığı dikkate alınarak **bunların her ikisiyle birden** cezalandırmaktadır.

İKTİBAS KONUSUNDA UYARILAR: 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 35'inci maddesine göre, bir kitaptan iktibas (alıntı) yapılabilmesi için şu şartlara uyulması gerekir: **(1)** İktibas, bir eserin "*bazı cümle ve fıkralarının*" bir başka esere alınmasıyla sınırlı olmalıdır (m.35/1). **(2)** İktibas, maksadın haklı göstereceği bir nispet dâhilinde ve münderecatını aydınlatmak amacıyla yapılmalıdır (m.35/3). **(3)** İktibas, belli olacak şekilde yapılmalıdır (m.35/5) [Bilimsel yazma kurallarına göre, aynen iktibasların tırnak içinde verilmesi ve iktibasın üç satırdan uzun olması durumunda iktibas edilen satırların girintili paragraf olarak dizilmesi gerekmektedir]. **(4)** İktibas ister aynen, ister mealen olsun, eserin ve eser sahibinin adı belirtilerek iktibasın kaynağı gösterilmelidir (m.35/5). **(5)** İktibas edilen kısmın alındığı yer (sayfa numarası) belirtilmelidir (m.35/5).

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 71'inci maddesinin 4'üncü fıkrası, 35'inci maddeye aykırı olarak "kaynak göstermeyen kişileri, **2 (iki) yıldan 4 (dört) yıla kadar hapis cezasıyla** veya **50.000 TL'den 150.000 TL'ye** kadar ağır para cezasıyla veya zararın ağırlığı dikkate alınarak bunların **her ikisiyle birden** cezalandırmaktadır.

Ayrıca Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 18 Şubat 1981 tarih ve E.1980/1, K.1981/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına göre "iktibas hususunda kullanılan *eser sahibinin ve eserinin adı belirtilse bile eser sahibi, haksız rekabet hükümlerine dayanarak Borçlar Kanununun 49. maddesindeki koşulların gerçekleşmesi hâlinde manevi tazminat isteyebilir*".

Bu Kitaptan Yapılacak İktibaslar Konusunda Açıklamalar: **(1)** Bu kitabın metninden iktibas yapılırken yukarıdaki koşullara uyulmalı ve kaynak gösterilse dahi iktibas oranı haksız rekabet teşkil edecek düzeye ulaşmamalıdır. **(2)** 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 35'inci maddesi, iktibası "*bazı cümle ve fıkraların* bir başka esere alınması" ile sınırlandırdığına göre, bu kitapta kullanılan orijinal kutu, şema, tablolar, yazarın yazılı izni olmaksızın, kaynak gösterilerek dahi iktibas edilemezler.

Kemal GÖZLER

TÜRK ANAYASA HUKUKU PRATİK ÇALIŞMALARI

21 Ocak 2017 tarih ve 6771 Sayılı Anayasa
Değişikliği Kanununa Göre Güncellenmiş
Sekizinci Baskı

EKİN BASIM YAYIN DAĞITIM
Bursa - Ekim 2018

BİRİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ.- *Türk Anayasa Hukuku Dersleri* isimli kitabımızın sekizinci baskısına kadar bölüm sonlarında “özet”, “daha fazlası için”, “anahtar terimler”, “problemler”, “örnek olaylar”, “örnek mahkeme kararları”, “tartışmalar”, “ödevler” ve “test” başlıklı kısımlar bulunuyordu. Bu kısımlar yüzünden söz konusu ders kitabımız 656 sayfaya ulaştı ve öğrenciler tarafından kalın bulunmaya başlandı. Neticede soruna bir çözüm bulmak için, sekizinci ve dokuzuncu baskılarında söz konusu kitaptan bölüm sonlarında yer alan kısımları çıkardık ve kitap 496 sayfaya indi. Ancak çıkardığımız bu 150 sayfalık kısmı çöpe atmaya gönlümüz elvermedi ve bunları bir “pratik kur” malzemesi olarak değerlendirmek istedik. Neticede elinizde tutduğunuz *Türk Anayasa Hukuku Pratik Çalışmaları* başlıklı bu kitap ortaya çıktı. KG

YEDİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ.- Beşinci baskıda 288 sayfa olan bu kitap, 48 sayfa artarak, altıncı baskıda 336 sayfaya çıkmıştır. Yedinci baskı da kitap 64 sayfa artarak 400 sayfaya ulaşmıştır. Altıncı ve yedinci baskıda başlıca artış, hukuk devleti ilkesi, laiklik ilkesi, temel hak ve hürriyetler, cumhurbaşkanlığı ve yargı bağımsızlığı konularında olmuştur. Son üç dört yıldır ülkemizde bu konularda her biri anayasa hukukunda bir pratik çalışma malzemesi olacak ilginç olaylar ve gelişmeler yaşadık ve yaşamaya devam ediyoruz. Anayasa hukukunda pratik çalışma hazırlamak her zaman zor olmuştur ve hep biraz hayal gücü gerektirmiştir. Artık ülkemizde öyle şeyler yaşıyoruz ki, hayal gücümüzü çalıştırmadan, doğrudan doğruya gazete haberlerinden alıntı yaparak anayasa hukuku pratik çalışması hazırlayabiliyoruz. Maalesef artık ülkemiz, anayasa hukuku pratik çalışma kitabı hâline geldi*. K.G. (* İlginçtir ki, Muhammed Zeren isimli bir *Twitter* kullanıcısı 20 Temmuz 2016’da “sanırsın ülke kocaman bir Kemal Gözler Anayasa Hukuku Dersi Pratik Çalışması” diye *tweet* atmıştır).

8. BASKIYA ÖNSÖZ.- 8. Baskı, 9 Temmuz 2018 tarihinde bütün hükümleriyle birlikte yürürlüğe giren 21 Ocak 2017 tarih ve 6771 sayılı Anayasa Değişikliği Kanununa göre güncellenmiştir.

OKUYUCULARA UYARI

Elinizde tuttuğunuz kitap, kâğıt ve mürekkepten ibaret değildir. Yazarın alın terinin ürünüdür. Keza bu kitabın ortaya çıkmasında yazarın yanında, musahhif, grafiker, matbaacı, yayıncı gibi daha pek çok kişinin emeği vardır. Bir kitabın korsan baskısı veya fotokopi yoluyla çoğaltılması, başta yazar olmak üzere, bu kitabın ortaya çıkması için çalışan pek çok kişinin emeğinin çalınması anlamına gelir. **Korsan veya fotokopi kitap satın alarak emek hırsızlığına ortak olmayınız!** Lütfen bu kitabın korsan veya fotokopi nüshalarını satanları yayınevine (0224 223 04 37) veya yazara (kgozler@hotmail.com) bildiriniz. Bandrolsüz nüshalar veya bandrol numarası arka kapakta belirtilen bandrol seri numaralarını tutmayan kitaplar korsandır.

Bir kitabın fiyatı ile o kitabın korsan baskısının veya fotokopisinin fiyatını karşılaştırmamak gerekir. Bir kitabın fiyatı, kâğıt ve baskı giderinin yanında, telif hakkı, dizgi ve grafiker ücreti, yayıncı ve dağıtımçı payı ve vergilerden oluşmaktadır. Korsan yayıncının veya fotokopinin ise kâğıt ve mürekkepten başka bir gideri yoktur.

Bir kitabın kâğıt değeri ile o kitabın emek değeri arasında nasıl bir fark olduğunu anlamanız için size şunu yapmanızı tavsiye ederiz: Bu kitabın sonunda yer alan dizini yapmaya çalışınız. Bunun için kitabı baştan sona ciddi bir şekilde okumanız, dizin girdisi olabilecek ortalama 500 adet kavramı tespit etmeniz, bunların kitapta kaçınıcı sayfalarda geçtiğini yanlarına yazmanız, sonra da bunları alfabetik olarak sıralamanız gerekmektedir. Böylece bu kitabın beş sayfadan oluşan dizini siz yapmış olacaksınız. Bu iş için en az beş gün çalışmanız gerekir. Ancak sizin harcadığınız bu beş günlük emeği, bu kitabın dizin bölümünü beş saniyede fotokopi ederek bir başkası gasp edebilmektedir.

Bir kitaptan yazar telif ücreti alamıyor, yayıncı kitaba yatırdığı parayı çıkaramıyorsa, o kitabın yeni baskı yapma ihtimali yoktur. Keza yazdığı kitaptan telif ücreti alamayan bir yazardan kitabın güncelleştirilmiş yeni baskısını hazırlamasını beklemek gerçekçi değildir. Eğer üniversite ders kitabı yazarları, bir gün, kitap yazmaktan vazgeçerlerse, bundan en büyük zararı üniversite öğrencileri görür. Korsan veya fotokopi kitap alan öğrencilerin şunu çok iyi bilmesi gerekir: Bütün öğrencilerin korsan veya fotokopi kitap aldığı gün Türkiye’de yeni bir ders kitabı yayınlanmayacaktır ve o zaman bu öğrenciler fotokopi ettirecek kitap da bulamayacaklardır. **Korsan baskı ve fotokopi, kitabı öldürmek üzere. Haberiniz olsun!**

İÇİNDEKİLER

ATIF USÛLLERİ

I. Mevzuata Atf	2
II. Mahkeme Kararlarına Atf usûlü.....	5
III. Bilimsel Eserlere Atf Usûlleri.....	8

Bölüm 1

ANAYASA HUKUKUNUN BİLGİ KAYNAKLARI

Özet	12
Anahtar Kavramlar	13
Kaynaklar	13
Ödevler.....	14
Test.....	16

Bölüm 2

OSMANLI ANAYASAL GELİŞMELERİ

Özet	18
Anahtar Kavramlar	19
Kaynaklar	19
Ödevler.....	19
Problemler	20
Tartışmalar.....	20
Sorular	20
Test.....	21

Bölüm 3

CUMHURİYET DÖNEMİ ANAYASAL GELİŞMELERİ

Özet	23
Anahtar Kavramlar	25
Kaynaklar	26
Ödevler.....	26
Tartışmalar.....	16
Sorular	28
Test.....	29

Bölüm 4

TEMEL İLKELER

Özet	34
Anahtar Kavramlar	36
Kaynaklar	37
I. Üniter Devlet İlkesi	39
II. Atatürk Milliyetçiliği İlkesi	40
III. Demokratik Devlet İlkesi	41
IV. Laiklik İlkesi	44
V. Hukuk Devleti İlkesi	65
VI. Sosyal Devlet İlkesi	81
VII. Eşitlik İlkesi	81
VIII. Anayasanın Üstünlüğü ve Bağlayıcılığı.....	82
Sorular	85
Test.....	86

Bölüm 5
TEMEL HAK VE HÜRRİYETLER

Özet	90
Anahtar Kavramlar	93
Kaynaklar	94
Hukuk ve Edebiyat	94
Ödevler	97
Problemler	100
Tartışmalar	104
Sorular	137
Test	138

Bölüm 6
SİYASİ PARTİLER

Özet	151
Anahtar Kavramlar	154
Kaynaklar	154
Ödevler	155
Problemler	157
Tartışmalar	158
Sorular	159
Test	160

Bölüm 7
TBMM ÜYELERİNİN SEÇİMİ

Özet	167
Anahtar Kavramlar	169
Kaynaklar	169
Ödevler	169
Problemler	171
Tartışmalar	173
Sorular	189
Test	190

Bölüm 8
TBMM ÜYELERİNİN HUKUKİ STATÜSÜ

Özet	192
Anahtar Kavramlar	194
Kaynaklar	194
Ödevler	194
Problemler	195
Tartışmalar	203
Sorular	206
Test	207

Bölüm 9
TBMM'NİN İÇ YAPISI VE ÇALIŞMA DÜZENİ

Özet	210
Anahtar Kavramlar	212
Kaynaklar	212
Ödevler	213
Problemler	213
Tartışmalar	215
Sorular	217; Test
	217

Bölüm 10**YASAMA FONKSİYONU, YASAMA YETKİSİ VE YASAMA İŞLEMLERİ**

Özet	220
Anahtar Kavramlar	221
Kaynaklar	221
Ödevler	222
Problemler	222
Tartışmalar	223
Sorular	226
Test	227

Bölüm 11**TBMM'NİN GÖREV VE YETKİLERİ**

Özet	231
Anahtar Kavramlar	235
Kaynaklar	235
Ödevler	236
Problemler	236
Tartışmalar	240
Örnek Olaylar	242
Sorular	246
Test	246

Bölüm 12**YÜRÜTME**

Özet	254
Anahtar Kavramlar	256
Kaynaklar	256
Ödevler	256
Problemler	257
Tartışmalar	257
Sorular	263
Test	263

Bölüm 13**CUMHURBAŞKANI**

Özet	266
Anahtar Kavramlar	269
Kaynaklar	269
Ödevler	269
Problemler	270
Tartışmalar	271
Sorular	276
Test	277

Bölüm 14**YÜRÜTME ORGANININ DÜZENLEYİCİ İŞLEMLERİ**

Özet	279
Anahtar Kavramlar	281
Kaynaklar	281
Ödevler	281
Problemler	283
Tartışmalar	285
Sorular	308; Test
	308

Bölüm 15
OLAĞANÜSTÜ YÖNETİM USÛLLERİ

Özet	312
Anahtar Kavramlar	313
Kaynaklar	313
Ödevler	313
Tartışmalar	314
Sorular	322
Test	322

Bölüm 16
YARGI

Özet	323
Anahtar Kavramlar	324
Kaynaklar	325
Ödevler	325
Tartışmalar	326
Sorular	347
Test	347

Bölüm 17
ANAYASA YARGISI

Özet	352
Anahtar Kavramlar	356
Kaynaklar	356
Hukuk ve Edebiyat	357
Ödevler	357
Problemler	358
Tartışmalar	363
Sorular	370
Test	371

Bölüm 18
ANAYASANIN DEĞİŞİKLİĞİ

Özet	377
Anahtar Kavramlar	379
Kaynaklar	379
Ödevler	380
Problemler	380
Tartışmalar	388
Sorular	389
Test	390

Bibliyografya	394
Dizin	399
Test Sorularının Cevap Anahtarı	406
Yazarın Özgeçmişi ve Yayın Listesi	406

ATIF USÛLLERİ

Atıf usûlleri, ödev veya bir makale hazırlanmasında kendisinden alıntı yapılan veya kendisine başvuru mevzuat, mahkeme kararı, kitap veya makale gibi bilgi kaynaklarının gösterilirken uyulması gereken kurallardır. Batı ülkelerinin hepsinde hukuk yazınında yerleşmiş atıf usûlleri vardır. Bu usûller bir nevi kanun gibidir. Örneğin ABD’de bu usûller, *The Bluebook: A Uniform System of Citation* başlıklı 511 sayfalık bir kitapta madde madde derlenmiştir (Cambridge, M.A., The Harvard Law Review Association, 19. Baskı, 2010). Bu usûller hukuk öğrencilerine daha öğrenimlerinin başında öğretilir. İstisnasız bütün hukukçular bu usûllere – beğenseler de beğenmeseler de– uyarlar. Bu usûllere uyulmadan yazılmış bir öğrenci ödevi geçer not almaz; bu usûllere uyulmadan yazılmış bir makale, içerik olarak ne kadar önemli olursa olsun, bir akademik dergide yayınlanamaz. Maalesef ülkemizde bu usûller öğrencilere öğretilmediği gibi, bu usûller konusunda hukuk yazarları arasında birlik de yoktur. Biz her şeye rağmen, minimum düzeyde de olsa (ABD’deki gibi 511 sayfa değil, 5 sayfa da olsa!) öğrencilere atıf usûllerinin öğretilmesinde yarar olduğunu düşünüyoruz. O nedenle bu pratik çalışma kitabını “atıf usûlleri” bölümüyle başlattık. Burada şunu da belirtelim ki, bu bölümde verilen usûller, istisnasız bütün anayasa hukukçularının harfiyen uyduğu usûller değildir; ama yine de Türk anayasa hukuku yazınında en yaygın usûllerdir.

Anayasa hukuku alanında ödev hazırlarken bir takım usûl kurallarına uy- mak, özellikle ödev metninde kullanılan mevzuat, içtihat ve bilimsel eserleri doğru bir şekilde zikretmek ve bunlara usûlüne uygun bir şekilde atıfta bulun- mak gerekir. İşte bu bölümde bunlar üzerinde durulacaktır. Önce anayasa hu- kukunda kullanılan bazı yerleşik kısaltmaları görelim:

Bazı Yerleşik Kısaltmalar.- Anayasa hukukunda yaygın olarak kullanılan bazı kısaltmalar vardır. Bunlardan bir kaç şunlardır:

AİHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AİHS: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AMKD: Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi

AY: Anayasa

AYM: Anayasa Mahkemesi

E.: Esas (Sayısı)

HSK: Hakimler ve Savcılar Kurulu

K.: Karar (Sayısı)

m.: Madde

KHK: Kanun hükmünde kararname

CK veya CBK: Cumhurbaşkanlığı kararnamesi:

RG: Resmî Gazete

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

Madde ve fıkra numarasından sonra bazı yazarlar nokta koymaktadırlar. “Anayasanın 91. maddesinin 2. fıkrası” gibi. Kanımca madde numarasından sonra *'nci*, *'inci*, *'üncü* gibi eklerin kesme işaretiyle birlikte verilmesi ve fıkra ve cümle numaralarının da rakamla değil, yazıyla (birinci, ikinci, ... gibi) verilmesi daha güzel olmaktadır.

Atıfta kısaltma kullanılacaksa, *madde* “m.”, *fıkra* “f.”, *bent* ise “b.” ile kısaltılır. Çoğunlukla fıkra numarası, madde numarasından sonra “/” işareti konularak gösterilir. Örneğin “AY, m.91/2”, Anayasanın 91’inci maddesinin ikinci fıkrası demektir. Maddenin son fıkrasına atıf yapılırken şu usûller de kullanılabilir: AY, m.91/son veya AY, m.91 *in fine*. Bent numaraları da fıkradan sonra “-” işareti konularak verilir. Örneğin “m.111/2-c” şeklinde bir kısaltma, “111’inci maddenin ikinci fıkrasının c bendi” demektir.

II. MAHKEME KARARLARINA ATIF USÛLÜ

Çeşitli mahkeme kararlarına atıf usûlü şöyledir:

1. Anayasa Mahkemesi Kararlarına Atıf Usûlü

Anayasa Mahkemesi kararları genellikle tarih, esas numarası ve karar numarası belirtilerek zikredilir. Örneğin metin içinde: Anayasa Mahkemesinin 14 Aralık 2016 tarih ve E.2016/148, K.2016/189 sayılı kararı gibi. Dipnotta ise şu şekilde zikredilebilir:

Örnek: Anayasa Mahkemesi, 14 Aralık 2016 Tarih ve E.2016/148, K.2016/189 Sayılı Karar, *Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi*, Sayı 54, Cilt 1, s.37-42.

Not: Mahkeme kararlarında E. “esas sayısı”, K. de “karar sayısı”nın kısaltmasıdır. Esas sayısı, dava dosyasına verilen numara, karar sayısı ise karara verilen numaradır. Örneğin “E.2016/148” bu davanın o mahkemede 2016 yılında açılan 148’inci dava olduğunu, “K.2016/189” ise o mahkemenin o türden 2016 yılında verdiği 189’uncu karar olduğunu gösterir).

Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede de yayınlanır. Atıfta *Anayasa Mahkemesi Kararları Dergisi* yerine kararın yayınlandığı *Resmî Gazete* tarih ve sayısı da belirtilebilir. Keza günümüzde Anayasa Mahkemesinin bütün kararlarına Anayasa Mahkemesinin internet sitesinden ulaşmak mümkündür. Bu nedenle kararın kaynağı olarak *Anayasa Mahkemesi Kararları Dergisini* yazmak yerine, kararın www.anayasa.gov.tr’deki URL’si de yazılabilir. Bu URL’ler çok uzun ise sadece “www.anayasa.gov.tr” yazmak da kanımızca yeterlidir.

Zikredilen Anayasa Mahkemesi kararının kolayca hatırlanabilmesi için kararın esas ve karar numarasından başka karara bir isim konulmasında da yarar vardır. Maalesef Türkiye’de Anayasa Mahkemesi kararlarına bir isim verme geleneği yerleşmemiştir. Uygulamada bazı önemli Anayasa Mahkemesi kararlarına özellikle gazeteciler tarafından isim verilmektedir: *Refah Partisi Kararı*, *HADEP Kararı*, *Türban Kararı* gibi.

2. Danıştay Kararlarına Atıf Usûlü

Danıştay kararlarına atıf usûlü genellikle şöyledir:

Örnek: Danıştay Beşinci Dairesi, 10 Aralık 2013 Tarih ve E.2013/5342, K.2013/9525 Sayılı Karar, *Danıştay Dergisi*, Sayı 135, s.29-33.

Danıştayın artık pek çok kararına <http://emsal.danistay.uyap.gov.tr/...> üzerinden ulaşmak mümkündür. Kararın künyesini verdikten sonra parantez içinde <http://emsal.danistay.uyap.gov.tr/> adresi belirtilebilir.

3. Yüksek Seçim Kurulu Kararlarına Atıf Usûlü

Yüksek Seçim Kurulunun önemli kararları *Resmî Gazetede* yayınlanır. 2007 yılından itibaren YSK'nin önemli kararlarına kendi internet sitesinden (www.ysk.gov.tr) ulaşılabilir (http://www.ysk.gov.tr/tr/karar/liste). YSK kararlarına atıf usûlü şöyledir:

Yüksek Seçim Kurulu, 30 Mayıs 2018 Tarih ve 668 Sayılı 27. Dönem Milletvekili Genel Seçimi Kesin Aday Listelerine İlişkin Karar, *Resmî Gazete*, 30 Mayıs 2018, Sayı 30436-Mükerrer.

Resmî Gazetede değil, YSK'nın kendi sitesinde yayınlanmış kararlarına atıf yapılırken kararın YSK'nın sitesinde yayınladığı URL adresini vermekte yarar vardır. Örneğin:

Yüksek Seçim Kurulu, 23 Mayıs 2018 Tarih ve 556 Sayılı Abdullah Güngen Kararı, <http://www.ysk.gov.tr/doc/karar/dosya/77688/2018-556.pdf>.

III. BİLİMSEL ESERLERE ATIF USÛLLERİ

Öğrenciler anayasa hukuku alanında ödev hazırlarken konularıyla ilgili olarak yazılan kitap ve makalelerden yararlanırlar. Çeşitli kitap ve makalelerden doğrudan doğruya veya dolaylı pek çok alıntı yaparlar.

Aynen alıntı, bir kitap veya makaleden bazı ifade veya cümleleri hiçbir değişiklik yapmadan, olduğu gibi, noktasına virgüline dokunmadan almak demektir¹. Üç satırı geçmeyen aynen alıntılar tırnak işareti (“ ”) içinde verilir. Üç satırı geçen doğrudan alıntılar ise, alıntı olduklarının daha ilk bakışta anlaşılması için girintili paragraf olarak ve daha küçük puntolarla verilir².

Mealen alıntı, bir kitap veya makaledeki bir düşüncüyü, ödev hazırlayan öğrencinin kendi üslûp ve cümleleri ile ifade ederek almasıdır. Burada alıntılanan düşünce tırnak içinde yazılmaz³.

Bir ödev, baştan sona aynen alıntı yapılarak yazılamaz. Aynen alıntıyı sırf mealen alıntı haline dönüştürmek için alıntılanan cümlelerin bir iki kelimesini değiştirmek de dürüstlikle bağdaşmaz. Keza ister aynen, isterse mealen olsun,

1. Zeynel Dinler, *Bilimsel Araştırma ve İnternete Bağlı Bilgi Merkezleri*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2000, s.114.

2. Halil Seyidoğlu, *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*, İstanbul, Güzem, 7. Baskı, 1997, s.180.

3. Dinler, *op. cit.*, s.122.

nun ne kadar güçlü bir arzu olduğuna örnek gösterilebilir. Alıntının son iki cümlesi dikkat çekilebilir: AKP temsilcisi milletvekili Ahmet İyimaya “*kötü de olsa anayasa yapmak hiç yapmamaktan daha iyidir*” diyor; CHP temsilcisi milletvekili Rıza Türmen de “*evet, çok güzel söylediniz, bunları daha iyi ifade ettiniz*” diyor. “Kötü de olsa anayasa yapmak hiç yapmamaktan daha iyidir” sözünün doğru olabilmesi için ülkede bir anayasanın olmaması gerekir. Oysa Türkiye’de yürürlükte olan bir anayasa vardır. İktidarın “*kötü de olsa anayasa yapmak hiç yapmamaktan daha iyidir*” dediği, Muhalefetin de bu sözü alkışladığı bir ülkede yeni bir anayasa yapılması tehlikesi her zaman vardır.

KUTU 4.4.- ANAYASA UZLAŞMA KOMİSYONUNDA ANAYASA YAPMA ARZUSU: “KÖTÜ DE OLSA ANAYASA YAPMAK, HIÇ YAPMAMAKTAN İYİDİR”

FARUK BAL (Konya) – Evet, değerli arkadaşlar, oldu mu bu madde de?

AHMET İYİMAYA (Ankara) – Oldu.

FARUK BAL (Konya) – Oldu, boya yeşile, at imzayı.

AHMET İYİMAYA (Ankara) – Hocam, tamam ya.

PROF. DR. HASAN TUNÇ – “Sendika ve üst kuruluşlar...”

AHMET İYİMAYA (Ankara) – Hocam, anayasalar da hatalı olabilir. Lütfen, Hocam, mükemmeliyetçi olmayın.

FARUK BAL (Konya) – Tamam, fıkra beş, oku Özcan.

KOMİSYON UZMANI ÖZCAN ALTAY – “5) İş yerinde sendika üyeliğini teşvik edici önlemler kanunla düzenlenir.”

FARUK BAL (Konya) – Ne bu ya?

PROF. DR. YAVUZ ATAR – Çok güzel, çok güzel Başkanım.

DOÇ. DR. SELİN ESEN – Şimdi, bunda uzlaştık.

PROF. DR. YAVUZ ATAR – Uzlaşma maddeleri.

AHMET İYİMAYA (Ankara) – Uzlaştık, peki, Hocam, devam et. **Faruğcuğum, bu anayasayı çıkarmamız lazım.**

FARUK BAL (Konya) – Anayasalarda kardeşim, bir sebebi hikmeti vardır bunun derler, nedir diye de kafa yorurlar.

PROF. DR. YAVUZ ATAR – Gerekçe yazacağız Sayın Başkanım.

DOÇ. DR. SELİN ESEN – Gerekçeleri yazacağız.

AHMET İYİMAYA (Ankara) – Efendim, buradaki sebep şu: **Bilginlerin bilimsel olarak savunulması sonucu anayasal değeri olmayan ama uzlaşma gereği kabul edilen maddelerin... (...)**

AHMET İYİMAYA (Ankara) – **Kötü de olsa anayasa yapmak hiç yapmamaktan daha iyidir.**

RIZA TÜRMEN (İzmir) – **Evet, çok güzel söylediniz, bunları daha iyi ifade ettiniz”.**

Kaynak: TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu, Yazım Komisyonu Tutanakları, 10 Mayıs 2013, TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı, s.58 (http://t24.com.tr/media/editorials/files/10_05_2013-Anayasa%20Uzla%C5%9Fma.doc); YAZIM KOMİSYONU TUTANAKLARI,

(https://anayasa.tbmm.gov.tr/anayasa_uzlasma_komisyonu_yazim_asamasi.docx) s.3110,

Soru: Yukarıdaki alıntı neyi gösteriyor? Tutanakta geçen “*bilginlerin bilimsel olarak savunulması sonucu anayasal değeri olmayan*” ifadesi ne demektir? “*Kötü de olsa anayasa yapmak hiç yapmamaktan daha iyidir*” sözü doğru mudur?” Tartışınız.

SORULAR

SORU 3.1: 1921 Anayasasını yapan güç, bir aslî kurucu iktidar mı, yoksa tali kurucu iktidar mıdır? Neden?

İnşa dönemi onların arzu ettiği gibi olmayacak. Dolayısıyla o paydaşlar bizimle beraber olmayacaklar. Dün bizimle beraber şu ya da bu şekilde yürüyenler, yarın bizim karşımızda olan güçlerle bu sefer paydaş olacaklar. Çünkü inşa edilecek Türkiye ve ihya edilecek gelecek onların kabulleneceği bir gelecek ve bir dönem olmayacak. Onun için işimiz çok daha zor.”

“AK Partili Babuşçu'dan ilginç değerlendirme”, *CNN Türk*, 31 Mart 2013, <http://www.cnnturk.com/2013/turkiye/03/31/ak.partili.babuscudan.ilgince.degerlendirme/702371.0/index.html>.

Tartışma: Aziz Babuşçu'nun yukarıdaki sözlerini demokrasi teorisi açısından değerlendiriniz. Bu sözler hangi tür demokrasi anlayışıyla uyum içindedir?

ÖDEV 4.III.1: Lord Acton.- Lord Acton'un 1887'de şöyle yazmıştır: “Ahlakî çürüme despotik iktidara her zaman eşlik eder (*Despotic power is always accompanied by corruption of morality*)”⁴.

Lord Acton'un bu sözü hakkında bir kompozisyon yazınız.

ÖDEV 4.III.2: İbn Haldun.- İbni Haldun'un 1377'de yazdığı *Mukaddime*'sinde şöyle demiştir:

“Mülk [iktidar⁵], bütün dünyevî hayırları (menfaatları), bedenî arzuları ve nefsanî hazları şumûlüne alan zevkli ve şerefli bir mevkidir. Bu yüzden ekseriya onda rekabet vuku'a gelmekte ve mağlûp olması hali müstesnâ, mülkü rakibine teslim eden çok az kimse görülmektedir”⁶.

İbn Haldun ne demek istiyor? İbn Haldun'un yukarıdaki sözünü açıklayan bir kompozisyon yazınız.

ÖDEV 4.III.3: Thomas Hobbes.- Thomas Hobbes'un 1651'de yazdığı *Leviathan*'da şöyle diyor:

“Bütün insanlarda ancak ölümle sona eren sürekli ve durmak bilmez bir kudret, daha fazla kudret arzusu vardır”⁷.

Thomas Hobbes ne demek istiyor? Thomas Hobbes'un yukarıdaki sözünü açıklayan bir kompozisyon yazınız.

4. Lord Acton, “Letter to Bishop Mandell Creighton, April 5, 1887”, in *Historical Essays and Studies*, (Ed.: J. N. Figgis ve R. V. Laurence, London, Macmillan, 1907) (<http://history.hanover.edu/courses/excerpts/165acton.html>).

5. Ben ekledim.

6. İbn Haldun, *Mukaddime*, (Haz.: Süleyman Uludağ), İstanbul, Dergâh Yayınları, Dördüncü Baskı, 2005, c.I, s.373.

7. Bizim çevirimiz oldukça serbest bir çeviridir. Sözü İngilizce orijinali şöyledir: “So that in the first place I put for a general inclination of all mankind a perpetual and restless desire of power after power, that ceaseth only in death” (Thomas Hobbes, *Leviathan*, (The Harvard Classics), New York, P.F. Collier & Son, 1909-1914, Chapter XI (<http://www.bartleby.com/34/5/11.html>)). Hobbes'un sözünün aslına sadık çevirisi şöyledir: “Böylece, ilk sıraya, bütün insanlarda var olan ve ancak ölümle sona eren sürekli ve durmak bilmez bir kudret, daha fazla kudret arzusu eğilimini koyuyorum” (Thomas Hobbes, *Leviathan* (Çev.: Semih Lim) İstanbul, YKY, Altıncı Baskı, 2007, s.76).

olmadığına 21 Haziran 1995 tarih ve E.1995/17, K.1995/16 sayılı kararıyla karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi bu kararda şöyle demiştir:

“Nüfusa kaydolunurken kişinin, Anayasanın öngördüğü anlamda dini inanç ve kanaatlerini değil, sadece kişinin özgün durumu yönünden kamu yararı, kamu düzeni ve sosyal gereksinimlerle ilgili olarak göz önünde bulundurulmak üzere dininin ne olduğunun açıklanması söz konusu olmaktadır ki, bu kuralın zorlayıcı bir niteliği ve zorlama ile bir ilişkisi bulunmamaktadır” (AMKD, Sayı 31, Cilt 2, s.546-548).

Anayasa Mahkemesinin adı geçen kararının tam metnini okuyunuz. Karar Anayasamızda benimsenen ilkelere uygun mudur? Tartışınız.

TARTIŞMA 4.IV.4: 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu.- 25 Nisan 2006 tarih ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu,

Aile kütüklerinde bulunması gereken kişisel bilgiler

MADDE 7- (1) Her mahalle veya köy için ayrı aile kütüğü tutulur. Aile kütüklerinde aşağıdaki bilgiler bulunur:

- a) Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası.
 - b) Kayıtlı bulunduğu il, ilçe, köy veya mahalle adı ile cilt, aile ve birey sıra numarası.
 - c) Kişinin adı ve soyadı, cinsiyeti, baba ve ana adı ile soyadları, evli kadınların önceki soyadları.
 - ç) Doğum yeri ile gün, ay ve yıl olarak doğum tarihi ve kütüğe kayıt tarihi.
 - d) Evlenme, boşanma, soybağının kurulması veya reddi, ölüm, vatandaşlığın kazanılması veya kaybedilmesi gibi kişisel durumda meydana gelen değişiklik veya yetkili makamlarca yapılan düzeltmeler.
 - e) *Dini.*
 - f) *Medenî hali.*
 - g) *Yerleşim yeri adresi.*
 - ğ) *Fotoğrafi.*
- (a), (g) ve (ğ) bentlerinde belirtilen kayıtlar sadece elektronik ortamda tutulur.

Kayıt düzeltilmesi

MADDE 35- (1) Kesinleşmiş mahkeme hükmü olmadıkça nüfus kütüklerinin hiçbir kaydı düzeltilemez ve kayıtların anlamını ve taşıdığı bilgileri değiştirecek şerhler konulamaz. Ancak olayların aile kütüklerine tescili esnasında yapılan maddî hatalar nüfus müdürlüğüne dayanak belgesine uygun olarak düzeltilir.

(2) *Aile kütüklerindeki din bilgisine ilişkin talepler, kişinin yazılı beyanına uygun olarak tescil edilir, değiştirilir, boş bırakılır veya silinir.*

Yukarıdaki hükümlerde Anayasamıza aykırılık var mıdır? 25 Nisan 2006 tarih ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu, 5 Mayıs 1972 tarih ve 1587 sayılı mülga Nüfus Kanununa göre neyi değiştirmektedir? 5490 sayılı Kanunun getirdiği yenilik nedir? Bu yenilik, bu maddelerin laiklik ilkesi açısından yarattığı sorunu gidermekte midir? Tartışınız.

TARTIŞMA 4.IV.5: AİHM'nin 2 Şubat 2010 Tarihli *Sinan Işık v. Türkiye Kararı*.- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin İkinci Dairesi, 2 Şubat 2010 tarihli *Sinan Işık v. Türkiye* kararıyla Türkiye’de kimlik kartlarında ve nü-

ezberlemelerinin istendiğini saptamış ve ilk ve ortaöğretim kurumlarında bu şekilde verilen öğretimin adının “din kültürü ve ahlak” olmasına rağmen, içerik olarak din kültürü ve ahlak öğretimi olarak kabul edilemeyeceğinin ve ortada bir “din eğitimi”nin bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Danıştayın adı geçen kararının tam metninin bulup okuyunuz. Danıştay kararı Anayasamız hükümleri karşısında isabetli midir? Tartışınız.

TARTIŞMA 4.IV.16: AİHM’nin Zorunlu Din Eğitimi Hakkında Hasan ve Eylem Zengin v. Türkiye Kararı.- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 9 Ekim 2007 tarihli *Hasan ve Eylem Zengin v. Türkiye* kararıyla Türkiye’de zorunlu din kültürü ve ahlak derslerinin alevî öğrenciler açısından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 1 Nolu Ek Protokolünün 2’nci maddesinde garanti altına alınan eğitim hakkına aykırı olduğuna karar vermiştir. Çünkü Mahkemeye göre, Türkiye’deki mevcut din kültürü ve ahlak dersleri, içeriği itibarıyla, demokratik bir toplumda eğitim için gerekli olan plüralizm ve objektiflik ölçütlerini yerine getirmekten uzaktır. Zira –Mahkemeye göre– bu derslerde İslam dini sadece Sunnî inanışa göre öğretilmekte, Alevî inanış ise öğretilmemektedir. Dolayısıyla bu dersler, Alevi öğrencilerin ebeveynlerinin dini ve felsefi anlayışlarına saygısızlık teşkil eder.

“Firstly, the Court determined whether the course’s content-matter was taught in an objective, critical and pluralist manner. To that end, it examined the Ministry of Education’s guidelines for lessons in religious culture and ethics and school textbooks ...[P]upils received no teaching on the confessional or ritual specificities of the Alevi faith, even though its followers represented a large proportion of the Turkish population. ... The Court therefore found that religious culture and ethics lessons in Turkey could not be considered to meet the criteria of objectivity and pluralism necessary for education in a democratic society and for pupils to develop a critical mind towards religion. In the applicants’ case, the lessons did not respect the religious and philosophical convictions of Ms Zengin’s father” (Hasan and Eylem Zengin v. Turkey, 9.9.2007, Application no. 1448/04, <http://cmiskp.echr.coe.int/>.)

Yukarıda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının İngilizce orijinal metninden bir alıntı yapılmıştır. Adı geçen kararın İngilizce tam metnini bulup okuyunuz. İngilizceniz yeterli değil ise, kararın Türkçe çevirisini bulup okuyunuz. (Kararın Türkçe çevirisi vardır ve internet üzerinden bu çeviriye ulaşılabilir). Bu kararı değerlendiriniz. Karara göre Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine aykırılık olmaması için Türkiye’nin ne yapması gerekir? Türkiye’nin bunu yapması laiklik ilkesiyle bağdaşır mı? Tartışınız.

TARTIŞMA 4.IV.17: AİHM’nin Zorunlu Din Eğitimi Hakkında Mansur Yalçın ve Diğerleri vs. Türkiye Kararı.- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin İkinci Dairesi 16 Eylül 2014 tarihli *Mansur Yalçın ve Diğerleri vs. Türkiye* kararıyla (Başvuru no: 21163/11) Türkiye’de zorunlu din kültürü ve ah-

Diyanet İşleri Başkanlığına belirli bir özerklik sağlamak için bu Başkanlığa tüzel kişilik tanınması ve Başkanlığın bir kamu kurumu haline getirilmesi Anayasamızla bağdaşır mı? Tartışınız.

TARTIŞMA 4.IV.20: Lâiklik ile demokrasi arasında bir ilişki var mıdır? Laiklik demokrasinin ön koşulu mudur? Tartışınız.

DİNÎ BAYRAMLAR VE İBADET SAATLERİ

TARTIŞMA 4.IV.21: Dinî Bayramlar.- 17 Mart 1981 tarih ve 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanununun 2'nci maddesine göre, Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı günleri “resmî daire ve kuruluşlar tatil edilir”. Bu hüküm laiklik ilkesiyle bağdaşır mı? Tartışınız.

TARTIŞMA 4.IV.22: Yom Kippur 1.- 26 Eylül 2006 tarihli gazetelerde Futbol Federasyonunun 1 Ekim 2006 Pazar günü oynanması gereken Sivasspor - Ankaraspor maçının Yahudilerin oruç tuttıkları bir gün olan Yom Kippura rastlaması nedeniyle Cumartesi gününe aldığı yolunda haberler çıkmıştır. (Söz konusu değişikliğin, Sivasspor'un İsraili futbolcu Balili'nin oynamasını sağlamak amacıyla yaptığı başvuru sonucunda alındığı iddia edilmiştir) (*Hürriyet*, 26.9.2006). Bu haberin doğru olduğu varsayımıyla, Futbol Federasyonunun kararını lâiklik ilkesi açısından tartışınız. Kamu kurumlarında çalışan Musevi memurlara ve okullardaki Musevi öğrencilere Yom Kippur gününde izin verilmesi lâiklik ilkesine aykırı olur mu? Ramazan ve Kurban Bayramlarının resmî tatil olması lâiklik ilkesine aykırı mıdır?

TARTIŞMA 4.IV.23: Yom Kippur 2.- Varsayalım ki bir üniversitemizin rektör yardımcısı bütün öğretim üyelerine şöyle bir e-posta göndermiştir.

Dear Colleagues,

... is Yom Kippur (fasting day) for Jewish people. If students ask for an excused absence from classes (they need to give you Excused Absence Request form with the signature of Dean of Students), please accept it and do not count them absent so that they can observe Yom Kippur.

Thank you.

a) Bu e-postada ki talimat laiklik ilkesine aykırı mıdır? Tartışınız.

b) Bu e-postanın aykırı olabileceği Anayasamızda bir başka ilke var mıdır? Nedir? Bu ilkeye aykırı mıdır? Neden? Tartışınız.

TARTIŞMA 4.IV.24: Cuma Namazı İçin Sınav Programı Değişikliği.- Varsayalım ki, bir fakültenizin dekan yardımcısı, bazı sınavlarının saati değiştirilen öğretim üyelerine şöyle bir e-mail göndermiştir:

Fotoğraf 4.2: Harvard Hukuk Fakültesi Kütüphanesi (Kaynak: <http://hls.harvard.edu/library/>)

Non sub homine, sed sub Deo et lege özdeyişinin hukuk devleti açısından anlamını ve önemini açıklayan bir kompozisyon yazınız.

ÖDEV 4.V.5: “Kanunların Ağzı”.- Montesquieu ilk baskısı 1749 yılında yayınlanan *De l’Esprit des lois* (Kanunların Ruhu) isimli eserinde şöyle diyor:

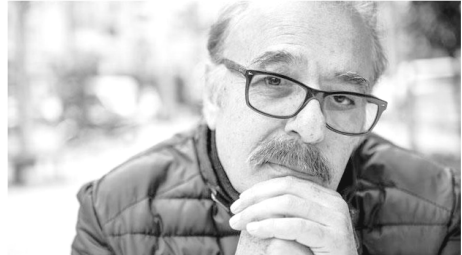
“Milletin yargıçları, cansız birer varlıkmişlar gibi hareket ederek kanunun sözlerini, ne kuvvetini ve ne de sertliğini değiştirmeden, sadece telaffuz eden birer ağızdır (*les juges de la nation ne sont que la bouche qui prononce les paroles de la loi, des êtres inanimés qui n’en peuvent modérer ni la force ni la rigueur*)”²⁶.

Montesquieu’nün bu sözlerinin hukuk devleti ilkesiyle ne ilgisi olabilir mi? Bu konuda bir kompozisyon yazınız.

ÖDEV 4.V.6: Ferdi Tayfur:
“Hukuk olmayan memleket, memleket değildir. Dağ başıdır orası”.-
 Arabesk müziğin ünlü sesi ve sinemacı Ferdi Tayfur, 4 Şubat 2017 tarihli Hürriyet gazetesinin Kelebek ekinde yayınlanan röportajda şöyle demiştir:

Savaş Özbey sozsbey@hurriyet.com.tr Foto:Emre YUNUSOĞLU

05 Şubat 2017 - 01:25:57

“Siyaset başka bir olay. Ben hukuka inanırım, adalete, paylaşmaya, özgürlüğe, ifade özgürlüğüne inanırım. Bunlar bir ülkenin en büyük dokunulmazlarıdır. İnşallah bunlar bir katakulliyeye gelmez. Çünkü *hukuk olmayan memleket, memleket değildir. Dağ başıdır orası*”²⁷.

Ferdi Tayfur ne demek istiyor?

26. Montesquieu, *De l’esprit des lois*, (1re partie), Livre I, Chapitre II, 6. *Türkçe metni için bkz.:* Montesquieu, “İngiltere’nin Esas Teşkilatı”, Çev. Mükbil Özyörük, Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi, Cilt II, 1947, Sayı 1-2, s.75-83. *De l’esprit des lois*’nın Fransızca aslına <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k70671k> veya http://classiques.uqac.ca/classiques/montesquieu/de_esprit_des_lois/de_esprit_des_lois_tdm.html’den ve İngilizce çevirisine <http://www.constitution.org/cm/sol.htm>’den ulaşılabilir.

27. Söyleşi: Savaş Özbey, Foto: Emre Yunusoğlu, *Hürriyet Kelebek*, 4 Şubat 2017, <http://www.hurriyet.com.tr/ferdi-tayfur-oyle-bir-intiba-birakmis-ki-sen-unutsan-dunya-unutmaz-ataturksuz-olmaz-40355643>.

deki öğretim elemanlarının, kanunun yürürlüğe girmesiyle buradaki görevlerinin sona ermesi ve kendilerinin YÖK tarafından uygun görülen İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültelerine atanması, yine aynı Kanunun yürürlüğe girmesiyle Güvenlik Bilimleri Fakültesindeki bütün öğrencilerinin YÖK'ün uygun gördüğü İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültelerine nakledilmesi hükmüne bağlanmıştır.

Bu hükümlerin hukuku devleti ilkesine uygunluğunu tartışınız.

TARTIŞMA 4.V.2: Dövizle Sözleşme Yasağı.- 13 Eylül 2018 tarihli Resmî Gazete yayınlanan “Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar” ile “Bu Kararın 4 üncü maddesinin (g) bendinin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde, söz konusu bentte belirtilen ve *daha önce akdedilmiş yürürlükteki sözleşmelerdeki döviz cinsinden kararlaştırılmış bulunan bedeller*, Bakanlıkça belirlenen haller dışında; *Türk parası olarak taraflarca yeniden belirlenir*”.

6 Ekim 2018 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 2018-32/51 sayılı tebliğ ile de 2 Ocak 2018 tarihi ve öncesinde akdedilen sözleşmelerde döviz cinsinden tespit edilen bedellerin 2 Ocak 2018 tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası efektif satış kuru kullanılarak TL'ye çevrilerek belirlenir.

“Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar”ın Resmî Gazetede yayımlandığı 13 Eylül 2018 tarihinde USD kuru 6.37 TL; 2 Ocak 2018 tarihinde ise 3.77 TL idi (http://www.tcmb.gov.tr/kurlar/kurlar_tr.html).

Bu düzenleme geçmişe etkili nitelikte midir? 1 Ocak 2018 tarihinde dükkanı kira bedelini dolar olarak tespit ederek kiraya veren kişi, dokuz ay sonra sözleşmenin kendi rızası olmaksızın TL cinsine çevrileceğini bilseydi, bu sözleşmeyi yapar mıydı? Ortada geçmişe etkili bir uygulama var mıdır? Bu düzenleme hukuk devleti ilkesine uygun mudur?

TARTIŞMA 4.V.3: Yüksek Seçim Kurulunun kararlarının kesin olması hukuk devleti ilkesiyle bağdaşır mı? Neden? Tartışınız. (Bu tartışmada *Türk Anayasa Hukuku Dersleri* kitabımızın 7. bölümünde görülen YSK'nın yargı organı olup olmadığı konusundaki bilgiler de gerekli olabilecektir).

TARTIŞMA 4.V.4: Üç istisna dışında parlamento kararlarının yargı denetimine tâbi olmaması hukuk devleti ilkesiyle bağdaşır mı? Neden? Tartışınız.

TARTIŞMA 4.V.5: Yargılamanın Yenilenmesi.- 4 Aralık 2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu

Hükümlü Lehine Yargılamanın Yenilenmesi Nedenleri

KUTU 4.1: Georges Orwell, *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört'ten Bir Alıntı*

"Suçlu musun?" dedi Winston.

"Tabii ki suçluyum!" diye bağırdı Parsons, tele-ekrana dalkavukça bakarak. "Parti masum bir adamı tutuklayacak değil ya!" Kurbağayı andıran yüzüne bir dinginlik, dahası bir ermişlik gelmişti. "Düşünce suçu korkunç bir şeydir, dostum," dedi bir özdeyiş söylüyormuşçasına. "Sinsi bir şeydir. Adamı esir alır da, farkına bile varmazsın. Beni nasıl ele geçirdi, biliyor musun? Uykumda! İster inan, ister inanma. Çalışıp çabalayan, üzerine düşeni yapmaya çalışan bir adamım ben, kafamın içinde kötü şeyler olduğunu nereden bileyim. Sonra uykumda konuşmaya başlamışım. Hem de ne demişim, biliyor musun?"

Sağlığından söz ederken tiksiniç bir şey söylemek zorunda kalan biri gibi, sesini alçalttı.

"*Kahrolsun Büyük Birader!* Evet, böyle demişim. Hem de kaç kere. Aramızda kalsın, dostum, iş çıkırdından çıkmadan beni yakaladıklarına öyle memnunum ki. Mahkemeye çıktığımda onlara ne diyeceğim, biliyor musun? 'Sağ olun,' diyeceğim, 'çok geç olmadan beni kurtardığınız için sağ olun.'"

Winston "Seni kim ihbar etti?" diye sordu.

Parsons, üzünçlü bir övünçle, "Küçük kızım," diye karşılık verdi "Meğer kapı deliğinden dinlemiş. Uykumda söylediklerimi ertesi gün devriyelere yetiştirmiş. Yedi yaşında bir bacaksızdan bekler misin? Ama en küçük bir kin beslemiyorum ona karşı. Tam tersine, övünç duyuyorum onunla. Demek, iyi yetiştirmişim."

Georges Orwell, *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*, (Çev. Celal Üster), İstanbul, Can, 42. Baskı, 2013, s.260-261 (Aslının İlk Baskısı: 1949).

(Fotoğraf Michael Radford'un "1984" filminden bir kesittir: www.youtube.com/watch?v=RyR51MqOl5I).

TARTIŞMA 4.V.8: Kenan Evren, "Suç Samur Kürk Olsa".- 12 Eylül 1980 askerî darbesini yapan dönemin Milli Güvenlik Konseyi Başkanı ve 7'nci Cumhurbaşkanı Orgeneral Kenan Evren, 12 Eylül darbesinden 35 yıl sonra yargılanırken, "*suç samur kürk olsa da kimse onu giymek istemez*" diyerek kendini savunmuştur. Oysa Kenan Evren, "*ben o zamanlar aslî kurucu iktidardım; benim o zamanki fiillerim suç teşkil etmez*" diyerek kendini mükemmel olarak savunabilirdi; ama buna tevessül etmemiş, suç işlediği iddiasını reddetmiştir.

Soru: Acaba neden Kenan Evren böyle yapmış olabilir? Tartışınız.

BİR GÖRÜŞ 4.V.9: Hukuk Devleti - Ekonomi Arasında İlişki Konusunda Ali Babacan'ın Görüşleri.- 18 Kasım 2002'den 28 Ağustos 2015 tarihine kadar ekonomiden sorumlu Başbakan yardımcılığı da dâhil, aralıksız bakanlık yapmış Ali Babacan'ın 2013'ten sonra çeşitli vesilelerle, "*Türkiye ger-*

KAYNAKLAR

Bu bölüm, **Kemal Gözler, *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Bursa, Ekin Yayınevi, 22. Baskı, 2018, s.109-159** arasında yer alan “Temel Hak ve Hürriyetler” başlıklı bölümün uygulamasıdır. Bu nedenle soruları cevaplayabilmek, ödevleri yapabilmek ve problemleri çözebilmek için öncelikle söz konusu bölümü okumanızda yarar vardır. Aynı konular hakkında daha fazla bilgi edinmek için şu kaynaklara da bakabilirsiniz:

- Münci Kapani, *Kamu Hürriyetleri*, Ankara, AÜHF Yayını, Altıncı Baskı, 1981.
 İlhan F. Akin, *Temel Hak ve Hürriyetler*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1971.
 Servet Armağan, *Temel Haklar ve Ödevler*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1980.
 Mustafa Erdoğan, *İnsan Hakları*, Ankara, Orion, 2007.
 Oktay Uygun, *1982 Anayasasında Temel Hak ve Özgürlüklerin Temel Rejimi*, İstanbul, Kazancı, 1992.
 Şeref Ünal, *Temel Hak ve Özgürlükler ve İnsan Hakları Hukuku*, Ankara, Yetkin, 1997.
 İbrahim Ö. Kaboğlu, *Özgürlükler Hukuku*, İstanbul, Afa Yayınları, 1993.
 Ahmet Mumcu, *İnsan Hakları ve Kamu Özgürlükleri*, Ankara, Savaş Yayınları, 1994.
 Fazıl Sağlam, *Temel Hakların Sınırlanması ve Özü*, Ankara, AÜSBF Yayınları, 1982.
 Bülent Tanör, *Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu*, İstanbul, BDS Yayını, 1990.
 Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve Oğuz Sancakdar, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2002.

HUKUK VE EDEBİYAT

HUKUK VE EDEBİYAT 5.1: Sofokles, “Gömme Hakkı”.- Sofokles’in *Antigone* isimli piyesinde (M.Ö. 441), Antigone, erkek kardeşi Polyneikos’un gömülmesini yasaklayan Kral Kreon’a karşı şöyle demişti:

*“Senin emirlerin tanrıların değişmez ve yazısız kanunlarından üstün değildir. Çünkü sen bir ölümlüsün. Onlar, sadece dün ve bugün değişmez değildir; onlar aynı zamanda sonsuza kadar güçlüdür; kimse onların ne zaman doğduklarını bilmez”*¹.

Antigon’un sözleri ne tür bir hak ve hürriyet anlayışını ifade ediyor? Neden? Tartışınız.

2457 YIL SONRA TÜRKİYE’DE GÖMÜLME HAKKI: “HAINLER MEZARLIĞI”

AVUKAT KESKİN: HAINLER MEZARLIĞI GÖM(ÜL)ME HAKKINA AYKIRI

Bianet, 26 Temmuz 2016

Bianet’e konuşan hak savunucusu, avukat Eren Keskin, gömülme hakkının bir insan hakkı olduğunu belirterek “hainler mezarlığı” uygulamasının kabul edilemez olduğunu söyledi.

İstanbul Pendik’te 15 Temmuz darbe girişiminde yer alanların gömüleceği “Hainler Mezarlığı” kuruldu.

1. Sophocles, *Antigone*, Satır 496-501) (<http://www.bartleby.com/8/6/2.html>). (Tekin Akıllıoğlu, *İnsan Hakları: Kavram, Kaynaklar ve Koruma Sistemleri*, Ankara, AÜSBF Yayınları, 1995, c.I, s.22-23

Mezarlık, Tepeören'de Büyükşehir Belediyesi'nin sahihsiz hayvanlar için kurulan barınağın olduğu alanda kurulmuş.

İstanbul Büyükşehir Belediye (İBB) Başkanı Kadir Topbaş, dün akşam Avcılar'daki mitingte daha önce dile getirdiği bu mezarlığa bir kişinin gömüldüğünü açıkladı.

"Tankların, topların namluların önünde durdunuz. Ama Feto'nun asker kisveli teröristlerinin geleceğimizi karartmalarına izin vermediniz. Bütün niyetleri sizler bozdunuz. Sevgi selini bu güzelliği kısır çekişmelere kurban etmeyelim. Yarınları güzel kılalım. Devletin bekası ve geleceğini düşünelim. Onlardan bir tanesi bugün (pazartesi) benim bahsettiğim 'Vatan Hainleri Mezarlığı'na gömüldü. Bir tanesi gömüldü. Ailesi istememiş ve 'Vatan hainleri mezarlığına' gömüldü. Bu millete ihanet edenler kabirlerinde dahi rahat edemezler."

Diyanet İşleri Başkanlığı da darbe girişiminde yer alan kişilerin cenaze işlemlerinin yapılmayacağını açıklamıştı. Başkanlık, darbe girişiminde yer alanların "Mümin kardeşlerinin tezkiye ve dualarını hak etmediğini" belirterek; bu kişilerin cenazeleriyle ilgili sala, teçhiz, tekfin ve üzerlerine cenaze namazı kılınması gibi din hizmetleri verilmeyeceğini ifade etmişti.

"Gömülme hakkı bile yok sayılıyor"

Bianet'e konuşan hak savunucusu, avukat Eren Keskin, gömülme hakkının bir insan hakkı olduğunu belirterek "hainler mezarlığı" uygulamasının kabul edilemez olduğunu söyledi.

"Bir insanın gömülme hakkının dahi elinden alındığı bir coğrafyadayız. İnsanlığın bittiği nokta. Dünyanın hiçbir yerinde böyle bir şeyin olduğunu sanmıyorum. İnsan haklarına tamamen aykırı. Aynı zamanda hiçbir dini inançla da bağdaşmayan bir durum. Üstelik "vatan haini" ilan ettiklerini hayvan barınağının yanına konarak hayvanlara da hakaret edilmek isteniyor.

"Asker aileleri çok korkuyor. Biz er ailelerine 'İnsan Hakları Derneği'ne başvurun' dedik. Şu ana kadar 15-20 aile sadece telefonla bilgi aldı, kimse yazılı başvuru yapmak istemiyor. Korkuyorlar ve bunu dile getiriyorlar. Askeri darbeye karşı yine militarist yöntemle mücadele ediliyor. Oysa askeri darbenin karşısında duracak tek şey demokratikleşme ve sivilleşmedir."

Daha önce de "gömebilme hakkı" ihlal edilmişti

Daha önce de toplumun tepki gösterdiği olayların faillerinin gömülme hakkı engellenmişti.

27 Mayıs 1960 darbesinde idam edilen dönemin Başbakanı Adnan Menderes ile Dışişleri Bakanı Fatih Rüştü Zorlu ve Maliye Bakanı Hasan Polatkan'ın mezarları da seneler boyunca İmralı Adası-Değirmen Tepe'de bakımsız ve isimsiz olarak kalmıştı. 1990'da bu üç kişinin mezarı İstanbul-Topkapı'da bulunan anıt mezara defnedildi. (...) (N.V.)

<http://bianet.org/bianet/toplum/177200-avukat-keskin-hainler-mezarligi-gom-ul-me-hakkina-aykiri>

Fotoğraf: Zafer Arslan - İstanbul/ANAYASAYA AYKIRI

EK BİLGİ: "FETO"cular için "Hainler mezarlığı"nın mimarı İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş'ın damadı FETÖ soruşturması kapsamında 18 Ağustos 2016 tarihinde gözaltına alındı ve 7 Eylül 2016 günü tutuklandı (http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/597294/Kadir_Topbas_in_damadi_ve_Gulluoglu_nun_sahibi_FETO_den_tutuklandi.html).

veri kayıtlarının elde edilmesi konusunda başka ülkelerdeki uygulama nedir? Avrupa ve Amerika’da polisin iletişim verilerini elde etmesi için hakim kararına (*judicial warrant*) ihtiyacı var mıdır? Bu konuyu araştırınız. (İnternette araştırma yaparken “*access to communications data*”, “*data retention*”, “*telephone billing documentation*” terimleri kullanabilirsiniz).

TARTIŞMA 5.12: 31 Ağustos 1956 tarih ve 6831 sayılı Orman Kanunu, “Madde 69/1: Orman yangınlarında yangına civar köy ve kasabaların 18 yaşını bitirip 50 yaşını doldurmamış bütün erkek nüfusu beraberlerinde mevcut balta, kürek, kazma, testere gibi yangın söndürmeye yarayacak aletleriyle yangın yerine gitmeye ve yangını söndürmeye mecburdurlar.

Madde 70/2: Bunların ücreti de orman idaresi tarafından ödenir. Bunlara söndürme işinde çalıştıkları müddetçe Devlet ormanlarında orman idaresi, diğer ormanlarda alâkalılar tarafından parasız ekmek, katık ve sigara verilir. Başkaca ücret verilmez.”

Orman Kanununun yukarıdaki hükümleri Anayasamıza uygun mudur? Tartışınız.

TARTIŞMA 5.13: Zorunlu Aşı.- Aşağıda “zorunlu aşı”ya ilişkin iki gazete haberi vardır. Türkiye’de çocuklara doğduklarından itibaren pek çok aşı yapılmaktadır. Bunların pek çoğuna da uygulamada “zorunlu aşı” denmektedir? Bu aşilar gerçekten zorunlu mu? Zorunlu ise hangileri zorunlu? Bunları zorunlu hale getiren kanun veya düzenleyici işlemler nelerdir? Bunlar Anayasamıza uygun mudur?

ZEYNEP CASALİNİ’NİN ÇOCUĞUNA AŞI YAPTIRMAMA KARARI TARTIŞILIYOR

İkinci kez anne olan Zeynep Casalini’nin eşi Tahsin Berk hastane çıkışında, “Çocuğa hastanede aşı yaptırmadık ve ilaç vermedik. Çocuk felci, verem ve menenjit gibi birkaç aşı dışında gerekli olmayan aşılari yaptırmayacağız. Mesela ateşi çıkıp, iyileşebileceği hastalıklarla ilgili aşılari olmayacak” dedi.

Aile kararlarına gerekçe olarak her şeyin doğal seyirinde olması gerektiğini gösteriyor. Uzmanlarsa bu konuda farklı düşünüyor.

Mesude ERŞAN’ın Haberi, *Hürriyet*, 6 Ağustos 2011, <http://www.hurriyet.com.tr/cumarte-si/18417309.asp?gid=381>

AİLE İSTEMEDİ, RUTİN AŞI MAHKEMELİK OLDU

Eskişehirli Kızılsu ailesi, çocuklarına aşı yaptırmayınca devletle mahkemelik oldu.

Çocuk Esirgeme Kurumu aile mahkemesine müracaat ederek, çocuklara aşı yaptırılması için tedbir kararı verilmesini istedi. Mahkeme, kurumun talebini yerinde bularak polis zoru ile çocuklara aşı yaptırılmasına karar verdi. Aile ise, davayı Yargıtay’a taşıdı.

Edinilen bilgilere göre, Kızılsu ailesi, sağlıksız olduğu gerekçesiyle kızları Esmâ (4) ve Rukiye’ye (1), aşı yapılmasına izin vermedi. Aile, rutin aşı programı için gelen sağlık görevlilerini geri

TEST 5.18: Anayasa, m.34/1: “Herkes önceden izin almaksızın silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir”. Bu hükümdeki temel hak ve hürriyet sınırlandırılmasına ne isim verilir?

- Anayasal sınırlar
- Doğal sınırlar
- Objektif sınırlar
- İçkin sınırlar
- Spesifik sınırlar

TEST 5.19: Varsayalım ki, X tarih ve Y sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Dernekler Kanununda şu değişiklik yapılmıştır: “Millî güvenliğin ve kamu düzeninin gerektirdiği hallerde mülkî idare amirleri, dernekleri faaliyetten men edebilir. Kaymakamın men kararı 24 saat içinde görevli hakimin onayına sunulur”. Bu düzenleme 1982 Anayasasına uygun mudur?

- Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, Anayasamızın 33’üncü maddesinde dernek kurma hürriyeti güvence altına alınmıştır. Anayasanın güvencesi altında olan dernekler kapatılamaz.
- Söz konusu düzenleme Anayasaya uygundur. Zira, bizzat Anayasanın 33’üncü maddesinde dernek kurma hürriyetinin gerekli hallerde sınırlandırılabilceği öngörülmüştür.
- Söz konusu düzenleme, bu haliyle anayasaya uygundur. Ancak derneği faaliyetten men konusundaki mülkî idare amirlerinin men kararları 24 saat içinde görevli hâkimin onayına sunulmasaydı, düzenleme Anayasaya aykırı olurdu.
- Söz konusu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Çünkü, bu düzenleme kanun ile yapılmıştır.
- Hiçbiri.

TEST 5.20: 1982 Anayasasına göre, olağanüstü hâllerde aşağıdakilerden hangisi yapılabılır?

- Suç ve cezalar geçmişe yürütülebilir.
- Basın sansür edilebilir.
- Kişiler düşüncelerini açıklamaya zorlanabilir.
- kişiler, kuvvetli emareler varsa, mahkeme kararı olmadan, yetkili merciin kararıyla suçlu sayılabilir.
- Savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler ile, ölüm cezalarının infazı dışında, kişinin yaşama hakkına, maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulabilir.

TEST 5.21: 1982 Anayasasına göre aşağıdakilerden hangisi olağan dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasının bir şartı değildir?

- Sınırlama kanunla olmalıdır.
- Sınırlama Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olmalıdır.
- Sınırlama “genel sınırlama sebeplerine” veya “anayasanın ilgili maddesinde öngörülen özel sebeplere” dayanmalıdır.
- Sınırlama hakkın özüne dokunmamalıdır.
- Sınırlama demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmamalıdır.

Danıştay Onuncu Dairesinin bu kararı, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 15 Mayıs 2017 tarih ve E.2017/739, K.2017/210 sayılı kararıyla onanmıştır (http://www.danistay.gov.tr/upload/guncelkarar/18_05_2017_124625.pdf).

Danıştay Onuncu Dairesinin yukarıdaki kararını tahlil ediniz. Kararda YSK'nın kendisinin ve kararlarının hukukî niteliği tartışılmıştır. Danıştay bu kararı vermek için böyle bir tartışmaya ihtiyacı var mıydı? Sadece Anayasa, m.79/2'deki "Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine bir başka mercie başvurulamaz" şeklindeki hükme dayanarak karar veremez miydi?

ÖRNEK KARAR 7.1: Yüksek Seçim Kurulunun 27 Temmuz 2007 Tarih ve 2007/716 Sayılı M. Cihat ÖZÖNDER Kararı

Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanlığından alınan 27/06/2007 tarihli ve 2007/05-385 sayılı yazıda; İstanbul İl'i (3) numaralı seçim çevresi Milliyetçi Hareket Partisi 3. sıra milletvekili adayı Mehmet Cihat ÖZÖNDER'in 26/07/2007 tarihinde geçirdiği trafik kazası sonucunda vefat ettiği, Mehmet Cihat ÖZÖNDER'in vefat ettiği gün ve saat itibarıyla; henüz milletvekili seçildiğine dair mazbatayı almadığı, İstanbul (3) numaralı seçim çevresi işlemlerine vaki itirazların sonuçlanmadığı, Yüksek Seçim Kurulunca kesin seçim sonuçlarının Resmi Gazetede ilan edilmediği ve Meclisin faaliyete geçmediği için milletvekili yemininin yapılmadığı, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 25. maddesinde açıklanan durum ile ilgili mevzuatta açık bir hükmün bulunmadığı belirtilerek, Milletvekili Seçimi Kanununun 25. maddesinin dikkate alınması ve bu maddenin getirdiği çözümden yararlanılmak suretiyle partilerinin 4. sıra milletvekili adayının bir üst sıraya kaydırılması, (...) istenilmiş ve her iki talep birlikte değerlendirilmiş olmakla;

GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

(...) Olayımızda; İstanbul İl'i (3) numaralı seçim çevresinden Milliyetçi Hareket Partisi 3. sıra milletvekili adayı gösterilen ve 20 Haziran 2007 tarihli mükerrer Resmi Gazetede yayımlanan kesin aday listesinde yer alan Mehmet Cihat ÖZÖNDER'in, 22 Temmuz 2007 tarihinde yapılan XXIII. Dönem Milletvekili Genel Seçimi sonrasında, aday gösterildiği seçim çevresinden ve siyasi parti listesinden milletvekili seçildiği İstanbul İl Seçim Kurulu Başkanlığınca Kurulumuza gönderilen birleş-tirme tutanaklarının incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Her ne kadar, anılan tarihte milletvekili seçilen Mehmet Cihat ÖZÖNDER'e 2839 sayılı Yasa'nın 4125 sayılı Yasa ile değişik 36 ncı maddesi uyarınca bir tutanak verilmemiş ise de, anılan işlemin kurucu değil açıklayıcı olması sebebiyle bu husus neticeye etkili değildir. Mehmet Cihat ÖZÖNDER'in milletvekili seçildiği İstanbul İl Seçim kurulunca tespit edilmiş olduğundan ve ölüm olayı da bu tarihten sonra gerçekleştiğinden, olayda 2839 sayılı Yasa'nın 25 inci maddesi uyarınca işlem yapılması mümkün olmadığı gibi bu milletvekilliğinin bir başka parti adayınca kazanılması da söz konusu olamaz. (...)

Yukarıdan beri yapılan açıklamalar çerçevesinde; İstanbul İl'i (3) numaralı seçim çevresinden Milliyetçi Hareket Partisi 3. sıra milletvekili adayı gösterilen Mehmet Cihat ÖZÖNDER'in, 26/07/2007 tarihinde geçirdiği trafik kazası sonucunda vefat etmiş olması nedeniyle, aday listesinin kesinleştiği 20 Haziran 2007 tarihi göz önünde bulundurularak, oy verme günü olan 22/07/2007 Pazar günü saat: 17.00 itibarıyla 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun yukarıda açıklanan 25., 35., 36. ve 39. maddeleri delaletiyle milletvekili seçilmiş sayılmasına ve ölüm tarihi olan 26/07/2007 tarihi esas alınarak Türkiye Büyük Millet Meclisinde bir üyeliğin boşalmış olduğunun tespitine karar verilmesi gerekmiştir.

(<http://ysk.gov.tr/ysk/content/conn/YSKUCM/path/>

[Contribution%20Folders/Kararlar/Ilke%20Kararlari/2007-716-karar.htm](http://ysk.gov.tr/ysk/content/conn/YSKUCM/path/Contribution%20Folders/Kararlar/Ilke%20Kararlari/2007-716-karar.htm))

lanabilir mi? TBMM Başkanı yargılanabilirse hangi mahkemede yarglanır? Bunun için öncelikle yapılması gereken şey nedir?

PROBLEM 8.9: Ceylan-Arıkan Olayı.- 29 Mart 1989 günü TBMM kulisinde ANAP Siirt Milletvekili İdris Arıkan ile DYP Siirt Milletvekili Abdürrezzak Ceylan tartışmış ve Ceylan, Arıkan'ın tabancasından çıkan kurşun sonucu ölmüştür (30 Mart 1989 tarihli gazeteler). İdris Arıkan hakkında ne yapılması gerekir?

PROBLEM 8.10: Şıhanlıoğlu-Tekelioğlu.- DYP Şanlıurfa Milletvekili Fevzi Şıhanlıoğlu ile MHP İçel Milletvekili Cahit Tekelioğlu arasında TBMM Genel Kurulunda 31 Ocak 2001 günü çıkan kavga sonucunda Şıhanlıoğlu kalp krizi geçirerek ölmüştür. Cahit Tekelioğlu yasama dokunulmazlığından yararlanabilir mi? Cahit Tekelioğlu hakkında yapılması gereken işlemler nelerdir?

Kart'ın bu itirazını reddetmiştir. Bunun üzerine Atilla Kart, yasama dokunulmazlığının kaldırılmaması suretiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia ederek 8 Ocak 2005 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuştur.

Soru: Atilla Kart, kendi isteğiyle yasama dokunulmazlığından vazgeçebilir mi? Neden? TBMM Kart'ın dokunulmazlığını kaldırmak zorunda mıdır? Neden? Tartışınız. TBMM'nin yasama dokunulmazlığının kaldırmaması adil yargılanma hakkının ihlali midir? Neden? Tartışınız.

TARTIŞMA 8.4: AİHM, Kart v. Türkiye Kararı.- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İkinci Dairesi, 8 Temmuz 2008 tarihli *Kart v. Türkiye* kararıyla, yasama dokunulmazlığının kaldırılmamasının, Atilla Kart'ı “yargılanma hakkı”ndan mahrum bıraktığına ve bu mahrumiyetin ölçüsüz olduğuna ve adil yargılanma hakkının özünü ihlal ettiğine ve dolayısıyla ortada Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6'ncı maddesine bir aykırılık bulunduğuna üçe karşı dört oyla karar vermiştir (95. *En conclusion, la Cour estime que le requérant a été privé de son droit d'accès à un tribunal, que cette privation était disproportionnée et qu'elle a porté atteinte à la substance même de ce droit. Il y a donc eu violation de l'article 6 § 1 de la Convention. (CEDH, Affaire Kart c. Turquie, 8.7.2008, Requête no 8917/05, HUDOC, http://cmiskp.echr.coe.int/*).

Türkiye, İkinci Dairenin bu karara itiraz etmiş ve davanın Büyük Daireye gönderilmesini istemiştir. **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Dairesi, 3 Aralık 2009 tarihli Kart v. Türkiye kararıyla** Atilla Kart'ı haksız bulmuş ve yasama dokunulmazlığının kaldırılmamasının AİHS'nin 6. maddesi tarafından garanti altına alınan adil yargılanma hakkına aykırı olmadığına karar vermiştir. Büyük Daireye göre yasama dokunulmazlığı sadece geçici bir koruma sağlamakta ve başvuru davası hakkında bir gün karar verilme imkanını ortadan kaldırmamaktadır. Mahkemeye göre, yasama dokunulmazlığı kurumu, Parlâmentonun bütünlüğünün sağlanması ve muhalefetin korunması gibi meşru amaçlar gütmektedir. Bu nedenle, başvuru milletvekili, böyle bir amaçla konulmuş olan yasama dokunulmazlığından vazgeçme hakkına sahip değildir. Keza somut olayda da yasama dokunulmazlığının kaldırılmamış olması, başvuru milletvekilinin adil yargılanma hakkına güdülen meşru amaçlar dikkate alındığında orantısız bir müdahale oluşturmamaktadır. Aşağıda kararın İngilizce metninde bir alıntı vardır:

Grand Chamber, Case of Kart v. Turkey, 2 December 2009

(...) 111. *In the light of the above, the Court considers that while the delay inherent in the parliamentary procedure did affect the applicant's right to have his case heard by a court, in delaying the proceedings it did not, in the instant case, impair the very essence of that right. As it is limited in time and covered by special rules concerning, inter alia, the suspension of the running of time for the purposes of limitation, the impugned immunity merely constitutes a tempo-*

TEST 8.8: Aşağıdakilerden hangisinin yapılabilmesi için milletvekilinin yasama dokunulmazlığının kaldırılması gerekli değildir?

- a) Milletvekilinin tutulması
- b) Milletvekilinin sorguya çekilmesi
- c) Milletvekilinin tutuklanması
- d) Milletvekilinin yargılanması
- e) Milletvekilinin evinin aranması

TEST 8.9: Yasama sorumsuzluğu ve yasama dokunulmazlığı hakkında aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- a) Yasama sorumsuzluğu kaldırılamaz; ama yasama dokunulmazlığı kaldırılabilir.
- b) Yasama sorumsuzluğu süreklidir; ama yasama dokunulmazlığı geçicidir.
- c) Yasama sorumsuzluğu mutlakdır; ama yasama dokunulmazlığı nispidir.
- d) Yasama dokunulmazlığı ağır cezayı gerektiren suçüstü halinde işlemez.
- e) Yasama sorumsuzluğu, Anayasanın 14'üncü maddesinde belirtilen durumlarda işlemez.

TEST 8.10: Yasama dokunulmazlığının kaldırılması kararı hakkında aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?

- a) Milletvekilinin yargılanmayı kabul etmesi durumunda, yargılanması için yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına gerek yoktur.
- b) Belirli bir suçtan dolayı yasama dokunulmazlığı bir defa kaldırılan milletvekilinin, daha sonra diğer suçları da ortaya çıkarsa, yasama dokunulmazlığının tekrar tekrar kaldırılmasına gerek yoktur; yeni ortaya çıkan suçları için de yargılanabilir.
- c) TBMM Genel Kurulu, yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına toplantıya katılan üyelerinin salt çoğunluğuyla karar verir.
- d) Yasama dokunulmazlığı TBMM Genel Kurul kararıyla kaldırılan milletvekilinin milletvekilliği, bu kararın Resmî Gazetede yayımlandığı gün sona erer.
- e) Yasama dokunulmazlığının kaldırılması kararı, bir parlâmento kararıdır ve yargısal denetimi mümkün değildir.
- f) Yasama dokunulmazlığı kaldırılan milletvekilinin yeni seçimlerde tekrar seçilmesi durumunda yargılanmasına devam edilebilmesi için yasama dokunulmazlığının tekrar kaldırılmasına gerek yoktur.

■

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Kabul edilmedi.

OKTAY VURAL (İzmir) – Kabul edilmedi. (CHP, HDP ve MHP sıralarından alkışlar). Ad okunmak suretiyle yapılacak, kabul edilmedi.

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, ben şu anda oylamanın elektronik yapılabildiğini söyleyebilirim. Ad okunmak suretiyle yapılacak, kabul edilmedi.

OKTAY VURAL (İzmir) – Evet, kabul edilmedi.

BAŞKAN - Bu demektir ki elektronik yapılmayacak, tamam.

OKTAY VURAL (İzmir) – Ad okunmak suretiyle yapılacak demektir.

BAŞKAN - Hayır, elektronik yapılmayacak demektir.

OKTAY VURAL (İzmir) – Tamam, doğru.

BAŞKAN - Dolayısıyla da açık oylamaya gireceğim şimdi, lütfen...(AK PARTİ sıralarından alkışlar)

OKTAY VURAL (İzmir) – Sayın Başkan, ad okumak suretiyle yapacaksınız.

BAŞKAN – Bir dakika Sayın Vural, çözmeye çalışıyoruz.

OKTAY VURAL (İzmir) - Oy pusulalarını bastırın, ona göre oylamayı açık oylama şeklinde yapın.

FATİH ŞAHİN (Ankara) – Sayın Başkan, niçin oylama yaptığınızı lütfen Genel Kurula izah edin.

Kafa karışıklığının giderilmesi lazım.

OKTAY VURAL (İzmir) – İzahı yok.

BAŞKAN – Grup başkan vekilleri, görüşmeye...

Birleşime on dakika ara veriyorum.

<https://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem26/yil1/ham/b06301h.htm>

Soru: Tutanağa yukarıdaki şekilde yansıyan olay nedir ve bu tartışmalardan ne anlıyorsunuz? Oylamanın elektronik oylama cihazıyla yapılmasını TBMM Genel Kurulu tarafından reddedilirse oylama hangi usülle yapılmalıdır? Bu olay neden yaşanmış olabilir? Bu konuda aşağıdaki gazete haberini okumak yararlı olabilir.

AKP'liler yanlış oy kullandı Meclis kapatıldı... CHP'li vekil: Eğitim şart

cumhuriyet.com.tr, Yayınlanma tarihi: 31 Mart 2016 Perşembe

TBMM'de dün akşam geç saatlere kadar süren çalışmalar sırasında, AKP'li milletvekilleri yanlış oy kullanınca çalışmalar durduruldu.

TBMM Genel Kurulu'nda dün gece geç saatlerde, CHP'den Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanun Tasarısı'nın 6'ncı maddesinin oylamasının açık oylama yapılması talebi geldi. CHP'nin talebi üzerine oylamanın elektronik yapılmaması kararı çıktı. Ardından görüşmelere bir süre ara verildi. Aranın ardından da komisyon yerinde olmadığı gerekçesiyle tasarının görüşmesine devam edilemedi.

CHP'li Ali Şeker, Twitter'daki hesabından yaptığı açıklamada, "AKP bizim aksimizi yapma refleksiyle elektronik oylamayı reddetti. Kanun için 550 isim tek tek oy kullanacak. Eğitim şart" diye yazdı. CHP'li Mahmut Tanal da, AKP'li milletvekillerinin yanlış oy kullandığı için Meclis'i kapattıklarını söyleyerek, "Biz diyoruz ki ; AKP MV niçin oy verdiğini bilmediğini hep söyledik. Kimse inanmıyordu. Şimdi AKP MV yanlış oy kullandıkları için Ara verildi. AKP yanlış oy kullanması sonucu meclis kapandı.Tarih bizi haklı çıkardı. Niçin oy kullandığını bilmeyenler var!!! Oy kullanmak için Tek tek isim okunma yerine çözümlü meclis kapamaktan buldular" diye yazdı.

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/507545/AKP_liler_yanlis_oy_kullandi_Meclis_kapatildi..._CHP_li_vekil_Egitim_sart.html

ÖRNEK OLAY: Gizli Oylama.- Son yıllarda TBMM'de gizli oylama kuralı AKP milletvekilleri tarafından sıklıkla ihlâl edilmektedir. Bu konuda aşağıda "Anayasanın Değiştirilmesi" başlıklı 19'uncu bölümde pek çok örnek verilmiştir. Bu konuda oraya bakınız (*infra*, s.385-387).

TARTIŞMA 13.10: 10 Temmuz 2018 Günü Saat 9 ile Saat 15 Arasında “Cumhurbaşkanı Vekili” Fuat Oktay’ın Durumu.- Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay, 9 Temmuz 2018 tarih ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla Cumhurbaşkanlığına yardımcılığı görevine atanmıştır (RG, 10 Temmuz 2018). Fuat Oktay, TBMM önünde 10 Temmuz 2018 günü saat 15:00’da açılan oturumda andıçmiştir⁶.

Cumhurbaşkanı, 10 Temmuz 2018 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan 9 Temmuz 2018 tarih ve 68244839-140.01-1-390 sayılı “Cumhurbaşkanlığına Vekâlet Etme İşlemi” işlemiyle Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay, Cumhurbaşkanı vekalet etmekle görevlendirilmiştir (Aşağıdaki kutuya bakınız).

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 10 Temmuz 2018 günü saat 09.10'da Azerbaycan'a hareket etmiştir⁷. Aşağıda Cumhurbaşkanı sitesinden alınmış programa bakılabilir⁸.

Sorular.- 9 Temmuz 2018 tarih ve 68244839-140.01-1-390 sayılı “Cumhurbaşkanlığına Vekâlet Etme İşlemi” işlemi, 10 Temmuz 2018 günü saat 15.00’a kadar geçerli bir işlem midir? 10 Temmuz 2018 günü saat 09.00 ile saat 15.00 arasında Türkiye’de görevde olan bir Cumhurbaşkanı veya bir Cumhurbaşkanı vekili var mıydı? Türkiye’de bu altı saat boyunca devlet başsız mı kalmıştır? Bu altı saat boyunca “Cumhurbaşkanı Yardımcısı” Fuat Oktay’ın yaptığı işlemler geçerli midir? Bu işlemlerin müeyyidesi nedir?

6. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/Tutanak_B_SD.birlesim_baslangic?P4=23146&P5=H&page1=2&page2=2.

7. <https://www.tccb.gov.tr/haberler/410/94773/cumhurbaskani-erdogan-azerbaycan-da>;

<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/cumhurbaskani-erdogan-azerbaycana-gitti-40891884>.

8. <https://www.tccb.gov.tr/program/>

demiştir. Neyse ki Numan Kurtulmuş iki gün sonra bu skandal açıklamayı şu şekilde düzeltmiştir:

“Bağlı sözü doğru olmadı. Burada ‘bağlıdır’dan kastım ‘gözetir’ tabiri manasındadır”¹⁵.

Soru: Yargı ile Cumhurbaşkanlığı arasında bir ilişki olabilir mi? Tartışınız.

YARGI BAĞIMSIZLIĞI VE ETİĞİ İLE İLGİLİ TARTIŞMALI ÖRNEKLER

ÖRNEK 1: Yüksek Mahkeme Başkanlarının Cumhurbaşkanı ile Zeytin Toplaması ve Zeytinyağı Üretme Tesisi Açmaları.- 28 Kasım 2015 tarihinde Balıkesir’de bütün Yüksek Mahkeme Başkanları (Anayasa Mahkemesi Başkanı Zühtü Aslan, Yargıtay Başkanı İsmail Rüştü Cirit, Danıştay Başkanı Zerrin Güngör, Sayıştay Başkanı Recai Akyel, AYİM Başkanı Abdullah Arslan, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı Serdar Özgüldür, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Mehmet Akarca, YSK Başkanı Sadi Güven), Cumhurbaşkanı ile birlikte zeytin topladılar ve bir zeytinyağı üretim tesisinin açılışına katılıp, Cumhurbaşkanı ile yan yana kurdele kesmişlerdir¹⁶.

ÖRNEK 2: Yüksek Mahkeme Başkanlarının Cumhurbaşkanı ile Birlikte Çay Toplamaları.- 21 Mayıs 2016 tarihinde Rize’de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Yargıtay Başkanı İsmail Rüştü Cirit, Danıştay Başkanı Zerrin Güngör, Sayıştay Başkanı Recai Akyel ile birlikte çay toplama fotoğrafları basına yansıdı¹⁷.

15. *Diken*, 1 Haziran 2016, <http://www.diken.com.tr/yargi-cumhurbaskanina-baglidir-diyen-kurtulmus-duzeltti-gozetir-demek-istedim/>.

16. Cumhurbaşkanı ile yüksek mahkeme başkanlarının yan yana fotoğrafları Yargıtayın sitesinden ve Balıkesir Valiliğinin sitesinden görülebilir: <http://www.yargitay.gov.tr/sayfa/balikesir-ziyareti/888> (Erişim Tarihi: 15 Haziran 2016); <http://www.balikesir.gov.tr/tr-tr/haber/sayin-cumhurbaskanimiz-recep-tayyip-erdogan-balikesirde-10942> (Erişim Tarihi: 15 Haziran 2016).

17. *Cumhuriyet*, 22 Mayıs 2016, http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/538261/Yuksek_yargi_Erdogan_la_cay_topladi.html; *Habertürk*, 21 Mayıs 2016,

HUKUK VE EDEBİYAT

Hukuk ve Edebiyat 18.1.- Jean Giraudoux'nun 1935 yılında yazdığı *La Guerre de Troie n'aura pas lieu* isimli tiyatro oyununda Hector'a şu sözü söyler:

“Hukuk hayal kurma okullarından en güçlüsüdür. Hukukçuların gerçekliği yorumlamada gösterdikleri serbestliği, şairler tabiatı yorumlamada hiçbir zaman gösteremediler (*Le droit est la plus puissante des écoles de l'imagination. Jamais poète n'a interprété la nature aussi librement qu'un juriste la réalité*)” (Jean Giraudoux, *La Guerre de Troie n'aura pas lieu*, Paris, Editions Bernard Grasset, Le Livre de poche, 1935, s.111).

Jean Giraudoux'nun Hector'a söylediği bu söz, hukukta hangi soruna işaret ediyor? Anayasa Mahkemesinin Anayasayı yorumlamada gösterdiği serbestlik, şairlerin tabiatı yorumlamada gösterdiği serbestlikle kıyaslanabilir mi?

ÖDEVLER

ÖDEV 18.1: Başka ülkelerde Anayasa Mahkemesi üyelerinin seçim usûlü nedir? Bu üyeler kim tarafından ve nasıl seçilmektedir? Yasama organlarına Anayasa Mahkemesine üye seçme yetkisi veren ülkeler var mıdır? Araştırınız.

ÖDEV 18.2: Anayasa Mahkemesine aynı zamanda Yüce Divan görevi veren başka ülke anayasaları da var mıdır? Araştırınız.

ÖDEV 18.3: Anayasa yargısının meşruluğu sorunu nedir? Bu konuda son yıllarda pek çok şey yazılmaktadır. Bu yazılanlardan bazılarını bulup okuyunuz. Örnek olarak bunlardan birkaçı aşağıda verilmiştir:

Ergun Özbudun, “Türk Anayasa Mahkemesinin Yargısal Aktivizmi ve Siyasal Elitlerin Tepkisi” *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 62, Sayı 3, Yıl 2007, s.258-268.

Kemal Gözler, “Anayasa Yargısının Meşruluğu Sorunu, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt 61, Sayı 3, Temmuz-Eylül 2006, s.131-166.)

Ozan Ergül, *Yeni Kurumsalçı Yaklaşımla Türk Anayasa Mahkemesi ve Demokrasi*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2007.

Mehmet Tevfik Gülsoy, *Özgürlüklerin Korunmasında Anayasa Yargısının Yeri ve Meşruluğu*, Ankara, Yetkin, 2008.

Yusuf Şevki Hakyemez, *Hukuk ve Siyaset Ekseninde Anayasa Mahkemesinin Yargısal Aktivizmi ve İnsan Hakları Anlayışı*, Ankara, Yetkin, 2009.

ÖDEV 18.4: Aşağıdaki konularda Resmî Gazeteden, Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisinden veya Kararlar Bilgi Bankasından örnek karar bulunuz.

- Görevsizlik nedeniyle ret kararı
- İtiraz yoluna başvuran mahkemenin yetkisizliği nedeniyle ret kararı
- Başvuranın yetkisizliği nedeniyle ret kararı

PROBLEM 18.2: Varsayalım ki, usûlüne uygun olarak verilmiş ve usûlüne uygun olarak görüşülmüş bir kanun teklifinin kabul edilmesi için yapılan son oylamada 200 kabul 190 ret ve 10 çekimser oy çıkmıştır. TBMM Başkanı kanunun kabul edildiğini açıklamış ve Cumhurbaşkanına yollamış ve Cumhurbaşkanı süresi içinde kanunu Resmî Gazetede yayınlamıştır. *Soru 1:* Bu kanun, Anayasaya uygun olarak kabul edilmiş midir? *Soru 2:* Bu kanuna karşı kimler Anayasa Mahkemesinde iptal davası açabilirler? *Soru 3:* Bu iptal davasını açma süresi ne kadardır? *Soru 4:* Anayasa Mahkemesinin kararı ne olacaktır? Neden?

PROBLEM 18.3: Varsayalım ki, hakimlerin 60 yaşında emekliye ayrılmalarını öngören bir kanun teklifi, usûlüne uygun olarak verilmiş ve usûlüne uygun olarak komisyon ve Genel Kurulda görüşülmüş ve bu kanun teklifinin kabul edilmesi için yapılan son oylamada 210 kabul 190 ret ve 10 çekimser oy çıkmıştır. TBMM Başkanı kanunun kabul edildiğini açıklamış ve Cumhurbaşkanı süresi içinde kanunu Resmî Gazetede yayınlamıştır. *Soru 1:* Bu kanun, şekil bakımından Anayasaya uygun mudur? *Soru 3:* Bu kanun esas bakımından Anayasaya uygun mudur? *Soru 3:* Bu kanuna karşı kimler Anayasa Mahkemesinde iptal davası açabilirler? *Soru 4:* Bu iptal davasını açma süresi ne kadardır? *Soru 5:* Anayasa Mahkemesinin kararı ne olacaktır? Neden?

PROBLEM 18.4: Varsayalım ki, TBMM Genel Kurulunda yabancı ülkelere asker gönderilmesine dair yapılan oylamada 250 kabul, 240 ret, 15 çekimser oy çıkmıştır. TBMM başkanı TBMM'nin yabancı ülkelere asker gönderilmesine karar verdiğini açıklamış ve Resmî Gazetede bu kararı yayınlamıştır. *Soru 1:* Ortada bir Anayasaya aykırılık var mıdır? *Soru 2:* Bu karara karşı kimler, hangi süre içinde iptal davası açabilirler? *Soru 3:* Anayasa Mahkemesinin kararı ne olur?

PROBLEM 18.5: Varsayalım ki, TBMM Genel Kurulunda, olağanüstü hâl ilân kararının onaylanması için yapılan oylamada 250 kabul, 240 ret oyu ve 15 çekimser oy çıkmıştır. TBMM Başkanı olağanüstü hâl ilân kararının onaylandığını açıklamış ve güvenoyu kararını Resmî Gazetede yayınlamıştır. *Soru 1:* Ortada bir Anayasaya aykırılık var mıdır? *Soru 2:* Bu karara karşı kimler, hangi süre içinde iptal davası açabilirler? *Soru 3:* Anayasa Mahkemesinin kararı ne olur?

PROBLEM 18.6: Varsayalım ki, usûlüne uygun olarak verilmiş ve usûlüne uygun olarak görüşülmüş bir kanun teklifinin kabul edilmesi için yapılan son oylamada 220 kabul, 210 ret ve 10 çekimser oy çıkmıştır. TBMM başkanı kanunun kabul edildiğini açıklamış ve Cumhurbaşkanına yollamış ve Cumhurbaşkanı süresi içinde kanunu Resmî Gazetenin 10 Ocak 2019 tarihli sayısında

tir. Cumhurbaşkanı, değişiklik teklifini onaylayarak Resmî Gazetede yayınlamıştır. *Soru 1:* Söz konusu Anayasa değişikliği kanunu Anayasamıza uygun mudur? *Soru 2:* Söz konusu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesi iptal davası açılabilir mi? Açılabilir ise dava açma yetkisine kimler, hangi süre içinde sahiptirler? *Soru 3:* Anayasa Mahkemesi bu iptal davasında ne karar vermelidir? Neden?

PROBLEM 18.3: Varsayalım ki, Anayasanın 169'uncu maddesi hakkında 220 milletvekili yazılı değişiklik teklifi önergesi vermiştir. Değişiklik teklifi usûlüne uygun olarak en az 48 saat arayla iki ayrı defa görüşülmüş ve gizli oyla oylanmış ve oylamada 380 kabul, 160 ret ve 10 çekimser oy çıkmıştır. TBMM Başkanı değişikliği onay için Cumhurbaşkanına göndermiş, Cumhurbaşkanı, değişiklik teklifini bir defa görüşülmek üzere kendisine gelmesinden itibaren 15 gün içinde TBMM'ne geri göndermiş, TBMM'de bu sefer aynı değişiklik teklifi 380 kabul, 160 ret ve 10 çekimser oyla kabul edilmiştir. TBMM başkanı onay için değişikliği tekrar Cumhurbaşkanına göndermiştir. Cumhurbaşkanı da kendisine gelmesinden itibaren on beş gün içinde değişikliği onaylamış ve Resmî Gazetede yayınlamıştır. *Soru 1:* Bu değişiklik Anayasamıza uygun mudur? *Soru 2:* Bu değişikliğe karşı kimler Anayasa Mahkemesinde iptal davası açabilir. *Soru 3:* Bu kişiler hangi sürede bu davayı açmalıydılar? *Soru 4:* Anayasa Mahkemesi ne karar vermelidir?

PROBLEM 18.4: Varsayalım ki, Anayasanın 100'üncü maddesi hakkında 220 milletvekili yazılı değişiklik teklifi önergesi vermiştir. Değişiklik teklifi usûlüne uygun olarak en az 48 saat arayla iki ayrı defa görüşülmüş ve usûlüne uygun olarak açık oyla oylanmış ve oylamada 420 kabul, 100 ret ve 10 çekimser oy çıkmıştır. TBMM Başkanı değişikliği onay için Cumhurbaşkanına göndermiş, Cumhurbaşkanı, değişikliği onaylamış ve on beş gün içinde 10 Ocak 2019 günü Resmî Gazetede yayınlamıştır. TBMM'de en fazla üyeye sahip ikinci partinin meclis grubu bu değişikliğin Anayasaya aykırı olarak kabul edildiğini iddia ederek 6 Şubat 2004 günü Anayasa Mahkemesinde iptal davası açmıştır. Anayasa Mahkemesi de oylamanın gizli oyla yapılmadığı gerekçesiyle Anayasa değişikliği kanununu 5'e karşı 7 oy çokluğuyla iptal etmiştir. *Soru 1:* Değişiklik teklifinin TBMM tarafından kabul edilmesi sürecinde Anayasaya aykırılık var mıdır? *Soru 2:* TBMM'de en fazla üyeye sahip ikinci parti böyle bir dava açabilir mi? *Soru 3:* Bu dava süresi içinde açılmış mudur? *Soru 4:* Anayasa Mahkemesinin yukarıdaki kararı doğru mudur? Neden? Yanlışsa Anayasa Mahkemesi ne karar vermeliydi?

PROBLEM 18.5: Varsayalım ki, Anayasanın 86'ncı maddesi hakkında 220 milletvekili yazılı değişiklik teklifi önergesi vermiştir. Değişiklik teklifi usûlüne uygun olarak en az 48 saat arayla iki ayrı defa görüşülmüş ve usûlüne uygun olarak gizli oyla oylanmış ve oylamada 380 kabul, 100 ret ve 10 çekimser oy çıkmıştır. TBMM Başkanı değişikliği onay için Cumhurbaşkanına gön-

den? **2.** Bu sorun uygulamada nasıl çözümlenmiştir? Araştırınız. Bu uygulamayı değerlendiriniz.

ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ OYLAMALARINDA OYLAMANIN GİZLİLİĞİ İLKESİNİ İHLÂLİ

ÖRNEK OLAY 18.1: 20 Mayıs 2016 Tarih ve 6718 Sayılı Anayasa Değişikliği Kanununun Oylanmasında Oylamanın Gizliliğinin İhlâl Edilmesi

Anayasamızın 83'üncü maddesinin öngördüğü yasama dokunulmazlığının askıya alınmasına ilişkin 20 Mayıs 2016 tarih ve 6718 sayılı Anayasa Değişikliği Kanununun TBMM Genel Kurulundaki oylamasında Anayasamızın 175'nci maddesi tarafından öngörülen "oylamanın gizliliği" ilkesinin ihlâl edildiği iddia edilmiştir. Oylamanın nasıl yapıldığına ilişkin TBMM Tutanağındaki kayıtlar aşağıdadır.

TBMM Genel Kurul Tutanağı, 26. Dönem, 1. Yasama Yılı, 91. Birleşim, 20 Mayıs 2016,

BAŞKAN - Bildiğiniz gibi, pullardan beyaz olanı "kabul", kırmızı olanı "ret", yeşil olanı ise "çekimser" oyu ifade etmektedir. (...)

IDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Bakın, milletvekillerinin isimleri okunmadan oylamaya başladık.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – **Sayın Başkan, bu arkadaşlar ne bekliyor orada? Bu arkadaşlar neyi bekliyor? (...)**

IDRİS BALUKEN (Gaziantep) – Sayın Başkan, kâtip üye okumadan oylama yapıyor. (Gürültüler)

BAŞKAN – **Lütfen, burada rey verirken kabine girenlerin perdeyi kapatarak içeride rey vermelerini rica ediyorum.**

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – **Burada, bakın, 3 kişi bekliyor. Komiserler neyi bekliyor?**

BAŞKAN – **Efendim, kabine girerek reyinizi ona göre vermenizi istiyorum.**

Teşekkür ederim.

IDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Kâtip üye okumadan oylama yapılıyor.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – **Bakın, burada 3 kişi bekliyor. Orada bekliyorlar, sadece kontrol amaçlı bekliyorlar, kontrol amaçlı. (...)**

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Sayın Başkan, **orada 3 Hükümet komiseri var. (...)**

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – **Orada 3 kişi niye sabit bekliyor, bunun açıklamasını istiyorum.**

HİŞYAR ÖZSOY (Bingöl) – Orada komisyon masasının başını tutmuşlar Sayın Başkan, **biri orada, biri orada elimizin içine bakıyorlar ya! (...)**

BAŞKAN – ...1'inci maddesinin gizli oylama sonucunu açıklıyorum:

Oy sayısı: 531 Çekimser: 8

Kabul: 373 Boş: 9

Ret: 138 Geçersiz: 3

<https://www.tbmm.gov.tr/tutanak/donem26/yil1/ham/b09101h.htm>

Yukarıdaki tutanağa göre, söz konusu oylamada "oylamanın gizliliği" ilkesine uyulmuş mudur? Söz konusu dönemde oylamanın gizliliği ilkesinin ihlâl edildiğini düşündüren pek çok haber, görüntü basın organlarında yayınlanmıştır. Bunları araştırınız. Bunlardan birisi aşağıdadır.

Tutanaklardan ve basına yansıyan görüntülerden, milletvekillerinin verdikleri oyu kontrol etmek veya etkilemek amacıyla oy verme yerinin önünde beklememesi gereken kişilerin beklediği anlaşılıyor.

Keza yine aynı tutanakta oturumu yöneten TBMM Başkanı İsmail Karman da, pek çok defa, milletvekillerini oy kullanırken açık oy kullanmamaları,

kapalı olarak vermeleri, kabine girerek oy kullanmaları, oy verme yerinin önünde beklememeleri konusunda uyarmıştır.

Bir Gazete Haberi

Göstererek 'gizli oy' kullandılar

Dokunulmazlık teklifinin ilk turunda Meclis İç Tüzüğü'ne göre gizli yapılması gereken oylamada çok sayıda Ak Partili açıktan oy kullandı, birçoğu da ret ve çekimser pullarla poz verip 'evet' dediğini gösterdi. Ak Partililer Kılıçdaroğlu'nun oy rengini öğrenmek için de ilginç bir yöntemle başvurdu

BAHAR ATAKAN Ankara, Milliyet, 18.05.2016

Fezlekeli olan milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılmasına ilişkin Anayasa değişikliği teklifinin ilk tur oylamasına gizliliğin ihlali damga vurdu.

Teklifin 1. madde oylamasında Ak Partili bazı milletvekilleri, oy kabinlerine girmeden oylarını kullandı. Meclis İç Tüzüğü'ne göre gizli yapılan oylamada tüm vekillerin kabinlere girerek oy kullanması gerekiyordu.

Aydın vekilleri uyardı

Milletvekillerinin, zarfın içine koymadıkları pulları göstermek suretiyle oyunun rengini belli etmeleri üzerine, birleşimi yöneten Ak Parti'li TBMM Başkanvekili Ahmet Aydın, milletvekillerini uyararak, oylama kurallarına uymalarını istedi. Aydın, "Oylamayı kurallarına uygun yapıyoruz, gizli oylamadır, perdelerle dikkat edelim. Lütfen, oylamayı kurallarına uygun bir şekilde yapalım. Lütfen, kabinlerin içine girelim ve o şekilde oylarımızı kullanalım" dedi.

Açık oylamaya döndü

CHP Grup Başkanvekili Özgür Özel de gizli oylama kurallarına uyulmadığını ifade ederek, Aydın'dan milletvekillerine müdahale etmesini istedi. Özel, "İktidar partisinden her sandığın başında 7-8 arkadaş sandığın oy verme kabinine yönelen milletvekillerine 'Dışarıda kullan. Yüzünü bana dön. Gülcemalini göreyim' şeklinde uyarılarla kapalı oylamayı açık oylamaya çevirmeye çalışmaktadır. Çok sayıda milletvekili açık oy kullanmaktadır ve üzerlerinde iktidar partisi grubundan 7-8 arkadaş sürekli 'Gülcemalini göreyim, yüzünü bana dön, attığın oyu da bil' şeklinde zorlamada bulunuyor.

Özel, Bakan Süleyman Soylu'nun da açık oy kullandığını iddia ederek CHP milletvekillerine dönüp "Bunu gördünüz mü arkadaşlar" diye sordu. CHP'li vekiller "gördük" diye bağırdı. Bunun üzerine Özel, "Sayın Bakana açık oy attırmak hem o Bakanın şahsına hem Türkiye Cumhuriyeti devletine hakarettir" diye tepki gösterdi.

Pullarla poz verdi

HDP İzmir Milletvekili Ertuğrul Kürkcü de Aydın'a seslenerek, "Sayın Başkan, perdeler kapatılsın. Gizli oy diye bir şey yok" dedi.

Ak Parti Çorum Milletvekili Lütfiye İlksen Ceritoğlu Kurt, zarfların atıldığı kupaların önünde hatıra fotoğrafı çektirirken ret oyunu ifade eden kırmızı ve çekimsiz oyu gösteren yeşil pulları elinde tutarak poz verdi. Böylece Kurt, kabul anlamına gelen beyaz pulu zarfa attığını göstermek istedi.

<http://www.milliyet.com.tr/gostererek-gizli-oy-kullandilar/siyaset/detay/2247837/default.htm>

ÖRNEK OLAY 18.2: 21 Ocak 2017 Tarih ve 6771 Sayılı Anayasa Değişikliği Kanununun Oylanmasında Oylamanın Gizliliğinin İhlâl Edilmesi

Anayasa Değişikliği Teklifinin TBMM Genel Kurulunda gizli oyla oylanması gerekirken, Teklif gerçekte açık oyla oylandı. Dahası bazı milletvekilleri zarfın içine "kabul" anlamına gelen "beyaz" pulu koyduğu ispatlamak için, "çekimsiz" oy anlamına gelen "yeşil" ve "ret" oyu anlamına gelen "kırmızı" yuvarlakları kapalı oy verme yerinde belirtilen yere bırakmayıp, ellerine alıp çıkışta parti komiseri milletvekillerine gösterdiler. Hatta bunu gizleme ihtiyacı hissetmeyip yuvarlıkları, adeta övünerek, havaya kaldırıp gösterenler oldu. Örnek fotoğraflar için 9-21 Ocak 2017 tarihli gazetelere, örnek video kayıtları için televizyon kanallarının internet sitelerindeki konuyla ilgili videolara bakılabilir. Ben aşağıya bu fotoğraflardan sadece dördünü örnek olarak koyuyorum:

- d) Cumhurbaşkanının geri göndermesi üzerine TBMM'nin 2/3 çoğunlukla kabul ettiği anayasa değişikliğini, Cumhurbaşkanı artık 15 gün içinde Resmi Gazete'de yayımlamak zorundadır.
- e) Hiçbiri

TEST 18.2: Anayasanın örneğin 68'inci maddesinin değiştirilmesi için 220 milletvekili yazılı olarak değişiklik teklifi vermiştir. Bu teklif TBMM Genel Kurulunda iki defa görüşülmüştür. Ve neticede gizli yapılan oylamada 380 oy ile kabul edilmiştir. Meclis Başkanı yayımlanmak üzere kabul edilen değişiklik teklifini Cumhurbaşkanı'na göndermiştir. Cumhurbaşkanı da değişikliği 15 gün içinde onaylamış ve Resmi Gazetede yayımlamıştır. **Yapılan anayasa değişikliği hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?**

- a) Bu Anayasa değişikliği Anayasaya uygundur. Çünkü 175'inci maddenin aradığı tüm koşullara uyulmuştur.
- b) Bu Anayasa değişikliği Anayasaya aykırıdır. Çünkü teklif yetersayısı yoktur.
- c) Bu Anayasa değişikliği Anayasaya aykırıdır. Çünkü Cumhurbaşkanının böyle bir değişikliği onaylama yetkisi yoktur.
- d) Bu Anayasa değişikliği Anayasaya aykırıdır. Çünkü karar yetersayısı yoktur.
- e) Hiçbiri.

TEST 18.3: Anayasanın 69'uncu maddesinin değiştirilmesi için 220 milletvekili yazılı olarak değişiklik teklifi vermiştir. Bu teklif TBMM Genel Kurulunda iki defa görüşülmüştür. Ve neticede işaretle yapılan oylamada 420 oy ile kabul edilmiştir. Meclis Başkanı yayımlanmak üzere kabul edilen değişiklik teklifini Cumhurbaşkanı'na göndermiştir. Cumhurbaşkanı da değişikliği 15 gün içinde onaylamış ve Resmi Gazetede yayımlamıştır. **Yukarıdaki Anayasa değişikliği hakkında Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılması düşünülmektedir. Aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?**

- a) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılamaz.
- b) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılabilir. Ancak anayasa mahkemesi bu değişikliği iptal edemez.
- c) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılabilir. Anayasa Mahkemesi bu değişikliği iptal edebilir. Çünkü, bu değişiklik Anayasanın 175'inci maddesine aykırıdır.
- d) Bu Anayasa değişikliğine karşı Anayasa Mahkemesinde iptal davası açılabilir. Anayasa Mahkemesi de bu değişikliği iptal edebilir. Çünkü 420 milletvekili ile kabul edilmiştir. Bu Cumhurbaşkanının onaylayıp Resmi Gazete'de yayımlaması için yeterli çoğunluk değildir.
- e) Hiçbiri.

TEST 18.4: Anayasa değişikliği teklifi konusunda aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- a) Anayasa değişikliği teklif etme yetkisi TBMM üye tamsayısının en az üçte biri tutarındaki milletvekillerine aittir.
- b) Cumhurbaşkanı Anayasa değişikliği teklifi yapma yetkisine sahiptir.
- c) Anayasa değişikliği teklifleri yazılı olarak yapılır.
- d) Anayasamızın ilk üç maddesi hakkında Anayasa değişikliği teklifi verilemez.
- e) Anayasa değişikliği teklifi yazılı olarak yapılır.

DİZİN

(Not: Bu kısaltılmış dizindir. Tam dizine ve keza mevzuat ve içtihat dizinine www.anayasa.gen.tr/tah-pc-dizin.htm'den ulaşabilirsiniz)

- 12 Mart 1996 Güven Oylaması, 214
12 Mart Dönemi, 30
1402'likler, 314
15 Temmuz 2016 Darbe Teşebbüsü, 296
15 Temmuz KHK'leri, 296
16 Yaşındaki Liseli Genç, 119
184/367 Tartışması, 269
1856 Paris Konferansı, 21
1921 Anayasası, 27, 29
1924 Anayasası, 26, 28
1945 Anayasası, 26
1984 (Orwell), 78
27 Mayıs 1960 Hükümet Darbesinden, 26
367 Tezi, 269
4 Mayıs Saray Darbesi, 260
ABD Anayasasında Din, 49
Abdullah Gül'ün Görev Süresi, 273
Abdülmecit, 21
Abdürrezzak Ceylan, 198
Acton, 44
Açık Oylama, 212
Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, 85
Adalet Bakanlığının Davanın Safahatını Sorması, 337
Adem Yavuz'un, 223
Adli Sicil Kanununun 13/A Maddesine, 178
Adlî Yargı, 351
Af Kanunu, 239, 241
Ahlakî Çürüme, 43
Ahmet Altan, 80
Ahmet Davutoğlu, 258, 260
Ahmet İyimaya, 29, 82
Sinan Işık v. Türkiye Kararı, 47
Mehdi Zana v. Türkiye Kararı, 99
Hasan ve Eylem Zengin v. Türkiye Kararı, 54
Akademisyenler Bildirisi, 117
Aktif Statü Hakları, 139
Alevî Öğrenciler, 54, 55
Alıntı, 8
Ali Babacan, 78
Ali Haydar Hakverdi, 337
Alman Anayasa Mahkemesinin Schleyer Kararı, 68
Almanya Komünist Partisi, 155
Almanya'da Kürtçe İsim Yasağı, 116
Almanya'da Parti Kapatma, 155
Alparslan Altan, 365, 366
Altan Kardeşler, 79
Ampirik Demokrasi Teorisi, 34
Anayasa Değişikliği Usulü, 389
Anayasa Hukukçuları Derneği, 85
Anayasa Hukuku Hocalarıyla Toplantı, 28
Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararları, 7
Anayasa Mahkemesi İhtüzüğü, 367
Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, 12
Anayasa Mahkemesi Kararlarına Atf Usulü, 6
Anayasa Mahkemesi Üyeleri, 371
Anayasa Mahkemesinin Denetimi Dışında Kalan Normlar ve İşlemler, 353
Anayasa Mahkemesinin Genel Kurulu, 367
Anayasa Mahkemesinin Kararına Uymuyorum, Saygıda Duymuyorum, 370
Anayasa Ne Söylerse Söylesin, 260
Anayasa Yapma Arzusu, 29
Anayasa Yargısı, 352
Anayasal İktisat, 81
Anayasanın Değiştirilmesi, 377
Anayasanın Üstünlüğü ve Bağlayıcılığı, 82
Anayasayı Tanımıyorum, 83
Angarya, 97
Anglikan Kilisesi, 51
Antigone, 94
Ara Seçimleri, 168
Arama Şartı, 74
Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, 323
Aşı, 108
Atatürk İlke ve İnkılaplarına Bağlılık, 89
Atatürk Orman Çiftliği, 73
Atatürk'ün Anayasası, 28
Atıf Usûlleri, 1
Atilla Kart Olayı, 203
Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinden, 242
Avukatlık Sınavı, 70
Aycan İrmez Kararı, 368
Aydınlar Dilekçesi, 117, 271
Aylık ve Ödeneklerinden Yoksun Kılınamama Teminatı, 324
Aylin Nazlıkaya, 73
Aziz Babuşcu, 42
Aziz Nesin Türkiye'ye Karşı, 271
Aziz Nesin vs. Kenan Evren Davası, 271
Aziz Nesin, 117, 271
Bahattin Şeker Kararı, 177
Bangalor Yargı Etiği İlkeleri, 340
Baraj, 170
Basın Özgürlüğü, 121
Baskın Oran'ın Cumhurbaşkanı Karşı Açtığı Dava, 272
Başkanlık Divanı, 210
Başkanlık, Yarı-Başkanlık ve Parlâmenter, 258
Başkanlıklar, 261
Başkanvekili, 210
Başörtülü Polis, 63
Başörtüsü Meselesi, 63
Başvuranın Yetkisizliği Nedeniyle Ret Kararı, 354
Bayram Tatili, 60
Bekir Bozdağ, 85, 120
Bekleme Odası, 259
Belçika Yangını, 41
Belediye Otobüsünde Hırsızlık, 105
Bentler, 5

- Berberoğlu Davası, 320
 Berke Özenç, 74
 Bilgi Kaynakları, 12
 Bilgi Üniversitesi, 123
 Bilimsel Eserlere Atıf Usûlleri, 8
 Binali Yıldırım, 2 Haziran 2016, 83, 260
 Bireysel Başvuru, 367
 Birleşim, 211
 Birol Kolbükten, 120
 Bluebook, 1
 Boşnak, Sırp ve Hırvat Ayrımı, 38
 Bracton, 82
 Bu Suça Ortak Olmıyacağız, 117
 Burdeau, 65
 Burhan Kuzu, 299, 336
 Bülent Arınç, 336
 Bütçe Kanunu, 239
 Büyük Adamlar Her Zaman Kötü Adamlardır, 44
 Caddede Üzerinde Resim Yapan Ressam, 102
 Cahit Tekelioğlu, 198
 Can Dündar, 121
 Can Dündar'ın Eşi Dilek Dündar, 302
 Casusluk, 121
 Cebri Tecrit, 107
 Cem Özdemir, 120
 Cemil Çiçek, 28, 336
 Cenaze Merasiminin Yasaklanması, 101
 Cenk Yigiter, 128
 Ceylan-Arıkan Olayı, 198
 Chavez, 42
 Christoph K. Neumann, 124
 Cizre, 317
 Coğrafi Teminat, 324, 333, 334, 347
 Cuius regio, eius religio, 44
 Cuma Namazı İçin 2016/1 Sayılı Başbakanlık Genelgesi, 61
 Cuma Namazı İçin Sınav Programı Değişikliği, 60
 Cuma Namazı İzni, 62
 Cumhurbaşkanı Kararnamesi, 261
 Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu, 273
 Cumhurbaşkanı Seçimi, 270
 Cumhurbaşkanı Vekili Fuat Oktay, 275
 Cumhurbaşkanı'na Hakaret Davaları, 119
 Cumhurbaşkanı'na Hakaret Etti Diye Eşini İhbar, 76
 Cumhurbaşkanı'nın Cezai Sorumluluğu, 270
 Cumhurbaşkanı'nın Hukuki Sorumluluğu, 270
 Cumhurbaşkanı'nın Kişisel Cezai Sorumluluğu, 270
 Cumhurbaşkanı'nın Mahkemeye Yaptığı Direnme Telkini, 337
 Cumhurbaşkanı'nın Makam Arabası, 271
 Cumhurbaşkanı'nın Tarafsızlığı, 272
 Cumhuriyet Dönemi, 23
 Cumhuriyet Gazetesi, 121
 Cumhuriyet Senatosu, 33
 Cumhuriyetin Dar Anlamda Tanımı, 34
 Cüppe İlikleme, 341
 Çavuş Prişibeyev'in, 96
 Çay Toplama, 339
 Çiğ, 106
 Çıpras Dini Yemin Etmedi, 50
 Danışma Kurulu, 211
 Danıştay AKP Bürokratlarına Atama Yeri Oldu, 346
 Danıştay Kararlarına Atıf Usûlü, 8
 Dava Açma Süresinin Geçmesi, 354
 Değer Artışı Kazançları, 69
 Dekan Seçimi, 257
 Delegasyoncu Demokrasi, 262
 Demokrasi ve Değişim Partisi / Türkiye, 156
 Demokratie Braucht Demokraten, 41
 Demokratik Devlet İlkesi, 257
 Denizcilik Müsteşar Yardımcılığına, 365
 DEP (H. Dicle) / Türkiye, 155
 Derlemedeki Bir Çalışmaya Atıf, 9
 Devlet Denetleme Kurulu, 278
 Devlet Güvenlik Mahkemeleri, 326
 Devlete Meydan Okumak, 80
 Devletin Temel İlkeleri, 34
 Dış Baskı, 21
 Dilek Dündar, 302
 Dilekçe Hakkı, 92
 Din Hanesi, 46
 Din Hürriyeti, 35, 87
 Din Kültürü ve Ahlak Öğretimi, 53, 54
 Din ve Vicdan Hürriyetinin Negatif Boyutu, 48
 Din, Vicdan, Düşünce ve Kanaatleri, 92
 Dini Bayramlar, 60
 Dink, 106
 Diyanet İşleri Başkanlığı, 59
 Diyarbakır Altıncı Ağır Ceza Mahkemesinin 6 Mayıs 2005 Tarihli Kararı, 107
 Doğrudan Alıntı, 8
 Doktora Tezlerine Atıf Usûlü, 10
 Doktrin Aşılama, 55
 Dokunulmazlıktan Vazgeçme, 200
 Dolaylı Alıntı, 8
 Dostane Çözüm, 93
 Düalist Yürütmede, 254
 Düzenleyici İşlemler Arasında Hiyerarşi, 282
 Ebussuûd Efendi, 68
 Edward Coke, 65
 Efkân Ala, 83
 Egemen Bağış, 242, 244
 Egemenliği Millet Adına Kullanan Organlar, 86
 Ekmeleddin İhsanoğlu, 258
 Ekonomi Üzerindeki Etkilerini, 79
 Eksik Düzenleme, 81
 Elektronik Resmi Gazete, 15
 Elif Şafak Davası, 106
 Emine Cin Karagöz, 318
 Emre Köprülü, 346
 Emr-i Sultânî, 68
 Eon c. France - 26118/10, 14.03.2016, 120
 Erdem Gül Davası, 121
 Erdem Gül ve Can Dündar Kararı, 369
 Erdem Gül, 121
 Erdoğan Bayraktar, 244
 Erdoğan Kuran, 63
 Erem Şentürk, 62
 Erga Omnes, 355, 375
 Ergun Özbudun, 334

- Erkan İbiş, 128
 Erken Seçim Kararı, 167, 191
 Erwin Rosenthal, 45
 Esra Mungan, 119
 Eşitlik İlkesi, 81
 Etkin Siyasal Makamlar, 34
 Evanjelic Lütheryen, 49
 Evde Laiklik, 62
 Evren, 271
 Ex Tunc, 375
 Eylemli İçtüzük Düzenlemesi, 224
 Faruk Bal, 344, 345
 Faust, 67
 Fazilet Partisi / Türkiye, 156
 Ferdi Tayfur, 66
 Fesih Yetkisi, 174
 Fesih, 167, 173
 Fevzi Şıhanlıoğlu, 198
 Fıkra, 5
 Fikir Hırsızlığı, 9
 Fransa'da Papa Heykelinin Haçı, 52
 Friedrich Ebert, 41
 Fuat Oktay, 275
 Gagavuzlar, 39
 Galip Ensarioğlu, 336
 Gastroskopi, 104
 Gayri Millî Olmak, 80
 Geçici Madde 20, 205
 Geçme Notunun 50'den 60'a Çıkarılması, 70
 Gelibolu Millî Parkında Ateş Yakma, 136
 Gelir ve Servet Farklılıkları, 35
 Genel Af, 234, 253
 Genel Görüşme, 232, 249
 George Orwell, 77, 78
 Geri Gönderme, 378
 Giraudoux, 357
 Gizli Kamera, 125
 Gizli Oy, 385-386
 Gizli Oylama, 212, 213
 Goethe, 67
 Gömme Hakkı, 94
 Görevden Ayrılmış Bakanlar, 240
 Gözaltı Süresinin Uzatılması, 303
 Gözaltına Alınan Akademisyenlerin, 118
 Gözübüyük, 16
 Grev ve Lokavt Hakkına, 90
 Guillermo O'Donnell, 262
 Güçleri Yetiyorsa Yıksınlar, 73
 Güneydoğuda Sokağa Çıkma Yasakları (2015-2016), 318-319
 Hainler Mezarlığı, 94
 Hakan Fidan Olayı, 180
 Hakaret Davaları, 119
 Hakaret ve Sövme, 203
 Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna Şikayet, 337
 Hakimlerin Değiştirilmesi, 331
 Hâkimlik Teminatı, 324
 Hakkı Köylü, 345
 Halime Sare Aysal Kararı, 109
 Halkın Emek Partisinin, 37
 Halkoymasına, 383
 Hapis Cezasına, 167, 190
 Harvard Üniversitesi Hukuk Fakültesinin Kütüphanesinin Giriş Kapısı, 65
 Hasan ve Eylem Zengin v. Türkiye, 54
 Hatip Dicle Kararı, 179
 Hayır ve Ötesi 16 Nisan 2017 Anayasa Referandum Raporu, 187
 Hazine Yardımı, 161
 Hector, 357
 Henry de Bracton, 65, 82
 HEP (Yazar, Karataş, Aksoy) / Türkiye, 155
 HEP Kararı, 37
 Heyet-i Ayan, 21
 Hız Kontrolü, 72
 Hikmet Sami Türk, 345
 Hobbes, 45
 Hortlak, 85
 Hrant Dink Davası, 106
 Hukuk Devleti - Ekonomi Arasında İlişki, 78
 Hukuk Devleti İlkesi, 65
 Hukuk Devleti, 35, 71
 Hukuk Devletinın Gereklere, 35
 Hukuk ve Edebiyat, 94, 96, 357
 Hükümet Sistemimizin Fiilen Değişmesi, 259
 Hükümet Sistemimiz Değişecek mi, 259
 Hürleştime, 87
 İbid, 11
 İslahat Fermanı, 20, 21
 İbadet Saatleri, 60
 İbidem, 11
 İbiş (Erkan), 128
 İbni Haldun, 43
 İbrahim Kalın, 262
 İbrahim Ö. Kaboğlu'nun, 261
 İçişleri Bakanlığının Bildirimi Kabul Etmemesi, 157
 İçişleri Bakanlığının İptal Kararı Veren Hâkimleri HSYK'ya Şikayet Etmesi, 337
 İçtüzük (Yürürlükteki), 210
 İçtüzük Düzenlemesi Niteliğinde, 221
 İdam Cezası, 240
 İdarenin Bütünlüğü İlkesi, 256
 İdarenin Bütünlüğü İlkesi/Demokrasi, 257
 İdeolojik ve Anarşik Eylemlere Katılmak, 170
 İdris Arıkan, 198
 İhracat İstisna Oranı, 69
 İhtiyati Tedbir (Parti Kapatma Davalarında), 158
 İkinci Meşrutiyet, 22
 İktidar Yozlaştırır, Mutlak İktidar Mutlak Yozlaştırır, 44
 İktisat Politikası Anayasası, 81
 İl Seçim Kurulu, 168
 İlahiyat ve Hukuk, 52
 İlçe Seçim Kurulu, 168
 İlhan Cihaner, 340
 İmece, 97
 İnkılâp Kanunlarının Korunması, 45
 İnsan Onuruna Yaraşır Hayat Seviyesi, 35
 İnsana Değil, Ama Tanrıya ve Kanuna [İtaat Et], 65
 İnter Partes, 355
 İnternet Kaynaklarına Atıf Usulü, 10

- İntihal, 9
 İnter Constitutionem, 228
 İsim Koyma, 115
 İsmail Rüştü Cirit, 339
 İsrail Temel Kanunu (17 Mart 1992), 48
 İsrail, 48
 İstanbul'a Nakledilmesi, 38
 İstanbul'a Vize, 101
 İster Kabul Edilsin İster Edilmesin, 259
 İşaretle Oylama, 212
 İtiraz Yoluna Başvuran Mahkemenin Yetkizizliği
 Nedeniyle Ret Kararı, 354
 İzin Usûlü, 145
 İzmir Polisine Sınırsız Arama Yetkisi, 113
 Jandarma Devlet, 35, 87
 Jan-Werner Mueller, 42
 Jellinek, 90
 Jewish State, 49
 Jhering, 74
 Kadın Kotaları, 81
 Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı, 362
 Kadir Topbaş, 95
 Kamu Görevinden Çıkarma Usûlü, 300, 303
 Kamu Hizmetlerinden Yasaklı Olmamak, 167, 168,
 190, 191
 Kamu Hürriyetleri, 90
 Kanı Bozuklar, 120
 Kanının Laboratuvar Testinden Geçmesi, 121
 Kanun Hükmünde Kararnameler, 4
 Kanun Koyma, 236
 Kanuna Dayanma, 256
 Kanundan Kaynaklanmayan Düzenleme Yetkisi, 282
 Kanunlar Hakkında Bireysel Başvuru Yoluna, 367
 Kanunların Ağzı, 66
 Kanunu Esasisi, 21
 Kapatma Sebeplerinde Sınırlılık Tezi, 156
 Kapatma ve Malvarlıklarına El Koyma, 296
 Kararların Kesinliği, 356
 Karpat, Kemal, 39
 Kart v. Türkiye Kararı, 204
 Kayıp Trilyon Davası, 274
 Kaymakamlar Toplantısı, 73
 Kayyım, 122
 Kemal Kılıçdaoğlu, 63, 84, 340
 Kenan Evren, Suç Samur Kürk Olsa, 78
 Kerem Altıparmak, 120
 KHK/430, 288
 KHK/667, 300
 KHK/673, 301
 Kılıcın Zoru, 45
 Kılıçdaroğlu, 172
 Kırım Harbi, 21
 Kısaltmalar, 1
 Kısıtlı Olmamak, 167, 168, 190, 191
 Kısmî Geri Gönderme, 236
 Kıvanç Ersoy, 119
 Kız Öğrencilere +3 Puan, 81
 Kızılsu Ailesi, 108
 Kili, 16
 Kitaplara Atıf Usûlü, 9
 Kocahanoğlu, 16
 Kommunistische Partei Deutschland, 155
 Kopya Çeken Öğrenci, 105
 Kral/Cumhurbaşkanı, 257
 Kreon, 94
 Kulaklarını Keselim, 127
 Kuran Kursları, 59
 Kuran - Seçim Mitinginde, 62
 Kurban Bayramı, 60
 Kuvvetli Şüphe, 74
 Kuzu, 299
 Külliye Kabinesi, 262
 Kürtçe İsim Meselesi, 115
 Laiklik İlkesi, 44, 63
 Laiklik Konusunda Çeşitli Ülke Anayasaları, 48
 LGS, 56
 Lice, 317
 Lord Acton, 43, 44
 Lucan A. Way, 41
 Machiavelli, 44, 45
 Madde, 5
 Maddî Anlamda Kesin Olması, 355
 Maddî, 292
 Mahallî İdareler, 256
 Mahfuz Alan, 220, 256
 Mahfuz Bir Düzenleme Yetkisi, 255
 Mahkeme Kararlarına Atıf Usûlü, 6
 Mahmut Şen, 338
 Makalelere Atıf Usûlü, 9
 Makul Şüphe, 74, 75
 Malî Denetim, 156, 324
 Mandell Creighton, 44
 Mansur Yalçın ve Diğerleri vs. Türkiye Kararı, 54, 57
 Marbury v. Madison, 352
 Meclis Araştırması Komisyonu, 233, 249
 Meclis Başkanı, 210
 Meclis Soruşturması Açılması Önergesinin
 Görüşülmesi, 245
 Meclis Soruşturması Önergesi, 244
 Meclis Soruşturması, 233, 250
 Meclis Soruşturması, 237, 251
 Meclisin Seçim Döneminin Sona Ermesi, 167, 191
 Mefisto, 67
 Mehdi Zana, 99
 Mehmet Ali Şahin, 215
 Mehmet Altan, 80
 Mehmet Durman, 124
 Mehmet Girasun ve Ömer Elçi Kararı, 368
 Mehmet Metiner, 82
 Meral Camcı, 119
 Merhum Cemal Paşa, 223
 Merkezden Yönetim İlkesi, 254, 256
 Merkezî İdare, 256, 264
 Merkezî İdarenin Taşra Teşkilâtı, 264
 Merve Kavakçı, 195
 Mesut Yılmaz, 214
 Mevlüt Çavuşoğlu, 85
 Mevzuat Bilgi Sistemi, 15
 Mevzuata Atıf, 2
 Mezhep Ayrılığı, 101

- Millîtan Demokrasi, 158
 Millet Meclisi, 33
 Milletlerarası Andlaşmaların Değeri, 240
 Milletlerarası Andlaşmanın Onaylanması, 238
 Milletlerarası Andlaşmanın Yargısal Denetimi, 238
 Milletvekili Andı, 192
 Milletvekili Olmayan Bakan B, 195
 Milletvekili Seçilme Yeterliliği Şartları, 191
 Milletvekiline Trafik Kontrolü, 197
 Milletvekillerinin Hukukî Statüsü, 192
 Milletvekilliği ile Bağdaşmayan, 192, 207, 208
 Millî Kütüphane, 14
 Millî Saraylar Daire Başkanlığı Koruma ve Değerlendirme Kurulu Kuruluş ve Görevleri Yönetmeliği, 228
 Millî Saraylar Yönetmeliği, 222
 Milli Savunma Üniversitesi, 304
 Mit TIR'ları Davası, 121, 323
 Monist Yürütme Organında, 254
 Montesquieu, 66
 Muammer Güler, 244
 Muazzez İlmiye Çığ Davası, 106
 Muhalefetin İktidar Olma Şansı, 34
 Muhammed Ali Bayram (Topuk Kanı) Kararı, 112
 Muharrem İnce, 242
 Muhasebe Profesörü, 67
 Muhbir Vatandaşlarımız, 75
 Muhtarlar, 121
 Muhtarlık, 171
 Mukaddime, 43
 Murat Sevinç, 64, 85
 Murat Yetkin, 342
 Mushafı İnceleme Kurulu, 45
 Mustafa Şentop, 85
 Muzaffer Kaya, 119
 Mücadeleci Demokrasi, 158
 Mühürsüz Oy Pusulası, 181
 Mükerrer, 17
 Mülkiyet Hakkı, 122
 Negatif Statü Hakları, 139
 Nesin, 271
 Nesin-Evren, 271
 Non sub homine, sed sub deo et lege, 65
 Norbert Lammert, 120
 Normatif Demokrasi Teorisi, 34
 Norveç Anayasası, 49
 Numan Kurtulmuş, 338
 Numerus Clausus Sayma, 184
 Nüfus Hizmetleri Kanunu, 47
 Nüfus Kanunu Hakkında İkinci Kararı, 46
 Nüfus Kanunu Kararı, 46
 Nüfus Kanunu, 46
 Objektif Milliyet Anlayışından İzler, 40
 Objektif Sınırlar, 92
 Olağan Dönemlerde Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması Sistemini, 137
 Olağan İtiraz Yolu, 167
 Olağanüstü Hâl İlanına Dair TBMM Kararı, 320
 Olağanüstü Hâl İlanına Dair, 320
 Olağanüstü Hâl Cumhurbaşkanlığı kararnameleri Hukukî Rejimi, 288
 Olağanüstü İtiraz Yolu, 167
 Olağanüstü Hâl Yönetim Usûlü, 312
 Online Kataloglar, 14
 Online Veritabanları, 15
 Op. Cit, 10
 Orban, 42
 Orhan Pamuk Davası, 105
 Orwell, 78
 Osmanlı Anayasal Gelişmeleri, 18
 Osmanlı İmparatorluğu, 20
 Oturum, 211
 Oylamanın Gizliliği İlkesinin İhlâl, 384
 Oyların Dağılımı, 158
 Ödenek, 194
 Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı, 306
 Öncelikle (Taksimden) Görüşme, 231, 247
 Önergenin Oylanması, 245
 Önele Araması, 112, 114
 Örneklendirici Sayma, 184
 ÖSYM, 103
 ÖYP, 306
 Özdemir Özok, 365
 ÖZDEP / Türkiye, 155
 Özel Af, 234, 253
 Özel Hayatın Gizliliği, 133
 Özel Toplantı Yetersayısı, 270
 Özerk (Muhtar) Düzenleme Yetkisi, 279
 Özgürleştirme, 35, 87
 Özönder Kararı, 186
 Öztürk, 16
 Para Basma, 240, 251, 252
 Para, Mal ve Çalışma Yükümlülükleri, 312
 Paragraf Numarası, 7
 Paralel Bakanlar Kurulu, 261
 Parayı Yutan Polise Gastrokopi Çekimi, 104
 Parlâmenter Hükümet Sistemi Bekleme Odasında, 259
 Parlâmento Disiplini, 215
 Parlâmento Kararı, 224
 Parmak İzi Kararı, 132
 Parmak İzi, 103
 Patere legem quam ipse fecisti, 65
 Plagiat, 9
 Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesinin Kapatılması, 70
 Polis Devleti, 35
 Populizm, 42
 Pozitif Statü Hakları, 139
 Pırişibeyev, 96
 Profesör Bozuntusu, 123, 125
 Publilius Syrus, 65
 Pulları Yürüten Müdür, 125
 Radarla Hız Kontrolüne İlişkin Bir Kararı, 72
 Radikal Sol İttifak, 50
 Ramazan Bayramı, 60
 Recai Akyel, 339
 Refah Partisi / Türkiye, 155
 Renan, 34, 40
 Resmî Dil, 38

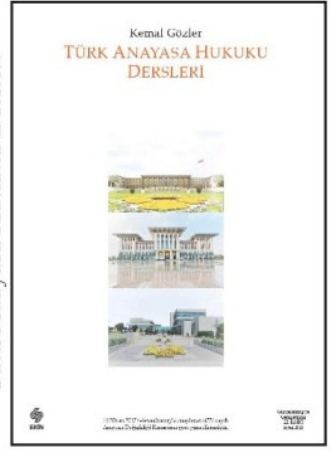
- Resmî Din, 35, 87
 Resmî Gazete, 2
 Resmî Kaynaklar, 12
 Retina Tanıma Kararı, 135
 Retina Taraması, 103
 Rex Habet Superiore, 82
 Rıza Türmen, 29
 RTÜK Üyelerini Seçme Yetkisi, 241
 Rumpf, 39
 Rüşvetin Belgesi, 104
 Sadece Bir Hâkim Dinletmemiş, 334
 Sadi Güven, 339
 Sadi Kunduroğlu, 243
 Sağlam, 136
 Sakarya'da Yaptığı Bir Konuşmada, 259
 Salahiyeti Fevkaladeyi Haiz Bir Meclis, 30
 Saray Kabinesi, 261
 Saray'daki Adli Yılı Açılış Töreninde Hâkim ve Savcılar,
 341
 Savaş Hali, 252
 Savaş İlan Etme, 252
 Savaş İlanı, 238
 Savcılık Sınıfına Atanmama Teminatı, 324
 Sayıştay, 326
 Sayıştaya Üye Seçimi, 222
 Schleyer Kararı, 68
 Sebahat Tuncel'in, 178
 Secundum Constitutionem, 228
 Seçim Barajları, 170
 Seçim Mitinginde Kur'an, 62
 Seçimler Serbest Olmalıdır, 34
 Seçimlerin Yenilenmesi, 173,
 Seçimlerinin Cumhurbaşkanınca Yenilenmesi, 167,
 191
 Seçmen Kütüğüne Yazılı Olmak, 168, 191
 Selahattin Demirtaş, 340
 Senato, 21
 Sened-i İttifak, 19
 Serdar Özgüldür, 339
 Sessiz Anayasa, 217
 Sınırlandırarak Sayma, 184
 Sırrı Sakık, 40
 Sigara Reklamı Yasağı Hakkında Anayasa Mahkemesi
 Kararı, 99
 Sigara Reklamı, 98
 Sigara Yasağı, 98, 101
 Silahlı Peygamberlerin, 44
 Sinan Işık v. Türkiye Kararıyla, 47
 Siyasal Hormonlu Yargıtay ve Danıştay, 344
 Siyasî Partiler, 151
 Siyasî Partilerin Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek
 Kuruluşlarından Maddî Yardım Alması, 158
 Siyasî Partilerin Kapatılmasına Karar Vermek, 353
 Siyasî Partilerin Malî Denetimi, 353
 Siyasî Partinin Seçimlere Katılmasının Yasaklanması,
 164
 Sofokles, 94
 Sokağa Çıkma Yasakları Konusunda Bireysel Başvuru
 Kararları, 368
 Sokağa Çıkma Yasakları, 318, 320
 Somut Delillere Dayalı Kuvvetli Şüphe, 75
 Somut Norm Denetimi, 354
 Soruşturma Komisyonu, 237
 Soruşturma Komisyonunun Çalışması ve Raporu, 245
 Soruşturma Komisyonunun Kurulması, 245
 Sosyal Amaçlı Kamulaştırmalar, 86, 87
 Sosyal Devlet İlkesi, 81
 Sosyal Devleti Gerçekleştirmeye Yönelik Tedbirler, 35
 Sosyal Haklar, 35
 Sosyalist Parti / Türkiye, 155
 Sosyalist Parti Kararı, 40
Sozialistische Reichpartei, 155
 Sözleşme Bedellerinin Döviz Cinsi Üzerinden
 Belirlenmesinin Yasaklanması, 104
 Steven Levitsky, 41
 Subliminal Mesaj Suçu, 79
 Suç Samur Kürk Olsa, 78
 Suç ve Cezalara Geçmişe Yürütülemez, 92
 Suçüstü Hali, 193
 Sulh Ceza Hakimlikleri, 327, 328
 Sur, 317
 Susan E. Rice, 85
 Süleyman Arslan, 363
 Sürgün, 329
 Sırıza, 50
 Syrus, 65
 Şarkı Söylenmesine İzin, 97
 Şekli (Organik?), 292
 Şekli Anlamda Kesin Olması, 355
 Şeytan, 67
 Şihanlioğlu-Tekelioğlu, 198
 Şirnak, 317, 319
 Şirketlere Türkçe, 39
 Tabii Hâkim İlkesi, 327
 Tabii Hâkim, 327
 Taha Akyol, 328
 Tanıklara Dininin Sorulması, 48
 Tanzimat Fermanı, 19
 Tazminatını Öderim, 125
 TBMM Görev ve Yetkileri, 231
 TBMM İç Yapısı ve Çalışma Düzeni, 210
 TBMM Üyelerinin Hukukî Statüsü, 192
 TBMM Üyelerinin Seçimi, 167
 TCK'nın 301'nci Maddesinin, 106
 Tekelioğlu, 198
 Telefon Dinleme, 100
 Telekulak Soruşturması, 334
 Temel Hak ve Hürriyetler, 90
 Temel Hak ve Hürriyetlere İlişkin Bir Milletlerarası
 Andlaşmaların Değeri, 241
 Temel İlkeler, 34
 Temelli Kapatma, 159
 Temsilde Adalet ve Yönetimde İstikrar, 168
 TEOG, 56
 Tezkere, 214
 Thomas Hobbes, 43
 TKP, 156
 Toplantı ve Karar Yetersayılarına İlişkin Örnekler, 214
 Topuk Kanı Kararı, 112
 Türev Bir Yetki, 279, 308

- Türk Federal Devleti, 37
 Türk Irkı, 40
 Türk Kültürü, 40
 Türk Soylu Yabancılar, 20
 Türk Soylu, 40
 Türk Tipi Başkanlık Sistemi, 262
 Türk Vatandaşlığı, 167
 Türkiye Birleşik Komünist Partisi (TBKP) / Türkiye, 155
 Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi, 14
 Türkiye İnsan Hakları Vakfı Raporu, 317
 Türkiye Milletvekiliği, 189
 Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, 157
 Türkiye Sosyalist Partisi / Türkiye, 155
 Türkiye'de Yargı Kolları, 323
 Türklüğe Hakaret, 106
 Türklük, 40
 Tüzük ve Programlarının Anayasa, m.68/4'e Aykırı Olması, 162
 Tüzükler, 4
 Twitter (Yaman Akdeniz ve Diğerleri) Kararı, 7
 Twitter Kararı, 130
 Twitter, Mwitter Kökünü, 131
 Uğurlarken Eğilen Başlar, 341
 Uluslararası Andlaşma, 3
 Uluslararası Kuruluşlardan Yardım Alma, 157
 Uyuşmazlık Mahkemesi, 323
 Uyuşmazlık Mahkemesine Başkan Seçmek, 353
 Uyuşturucu Kaçakçılığı, 100
 Üniter Devlet İlkesi, 37
 Üniversite Bahçesinde Sigara Yasağı, 101, 102
 Üst Akıldan Emir Almak, 80
 Valon, 41
 Vatan Haini Olmak, 80
 Vatandaşlık ve Milletvekiliği, 195
 Vatandaşlık, 168
 Venedik Kriterleri, 156
 Vicdan Faktörü, 79
 Vilvoorde, 41
 Yabancı Derneklerin Türkiye'de Şube Açması, 103
 Yabancı Dilde Eğitim, 38
 Yabancıların Dernek Kurması, 102
 Yağız Şenkal'ın, 122
 Yahudi Devleti, 49
 Yaman Akdeniz ve Diğerleri, 7, 130
 Yaman Akdeniz, 120
 Yargı Bağımsızlığı ve Etiği, 339
 Yargı Cumhurbaşkanlığı Makamına Bağlıdır, 338
 Yargı Etiği İlkeleri, 340
 Yargı Etiğiyle İlgili Diğer Tartışmalı Örnekler, 341
 Yargı Kararına Uymama, 73
 Yargı Organı, 323
 Yargılamanın Yenilenmesi, 71
 Yargının Rolü, 74
 Yargıtay Başkanının Cumhurbaşkanını Alkışlaması, 340
 Yargıtay ve Danıştayın Üye Sayılarıyla Oynanması, 343
 Yargıya Hâkim Olan Temel İlkeler, 323
 Yarışmacı Otoriterizm, 41
 Yasaklanmış Hakların Geri Verilmesi, 178
 Yasama Dokunulmazlığı Geçiciliği, 193
 Yasama Dokunulmazlığı, 208
 Yasama Dokunulmazlığının Askıya Alınmasına, 205
 Yasama Dokunulmazlığının İstisnaları, 193
 Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması, 193
 Yasama Dokunulmazlığının Nispi Niteliği, 193
 Yasama Fonksiyonu, 220, 227
 Yasama İşlemleri, 220
 Yasama Sorumsuzluğu, 193, 209
 Yasama Yetkisi Asllığı, 220
 Yasama Yetkisi, 220
 Yasama Yılı, 211, 218
 Yaş, 168
 Yaşama Hakkı, 92, 141
 Yazma, 1
 Yeni Akit, 123, 125
 Yerinden Yönetim İlkesi, 254, 256
 Yıllık Arama İzni, 112, 113
 Yom Kippur, 60
 Youtube Kararı, 131
 YÖK Genel Kurulu, 118
 Yönetmelikler, 5
 YSK Kararının Resmî Gazetede Geç Yayınlanması, 274
 YSK, Engellileri De Mağdur Etti, 175
 YSK'nın Niteliği, 177
 Yumak ve Zadak v. Türkiye Kararında, 170
 Yunan Anayasası, 49
 Yusuf Halaçoğlu, 181
 Yüce Divan Sıfatıyla Yargılamak, 353
 Yüce Divana Sevk Kararı, 250
 Yüksek Mahkeme Başkanlarının Cumhurbaşkanını ile Birlikte Çay Toplamaları, 339
 Yüksek Mahkemelerin Üye Sayılarıyla Oynanması, 342
 Yüksek Seçim Kurulu Kararlarına Atıf Usûlü, 8
 Yüksek Seçim Kurulu, 167
 Yürürlükteki İhtüzük, 213
 Yürütme Organı, 256
 Yürütme Organının Güçlendirilmesi Eğilimi, 265
 Yürütme Organının Mahfuz Alanı, 256
 Yürütme, 254
 Yüz Kızartıcı Suçlar, 167
 Yüzde 10'luk Baraj, 170
 Zafer Çağlayan, 244
 Zana, 99
 Zerrin Güngör, 339
 Zeynep Sayın Balıkcıoğlu, 123
 Zeytin Toplama, 339
 Zeytinyağı Üretme Tesisi, 339
 Zimmet, 177
 Zorunlu Aşı, 108, 109
 Zorunlu Din Kültürü ve Ahlâk Öğretimi, 53
 Zorunlu Güvenlik Kamerası, 115
 Zühtü Aslan, 339 ■

KİTABIN BÖLÜMLERİ

- Bölüm 1:** Türk Anayasa Hukukunun Bilgi Kaynakları
Bölüm 2: Osmanlı Anayasal Gelişmeleri
Bölüm 3: Cumhuriyet Dönemi Anayasal Gelişmeleri
Bölüm 4: Temel İlkeler
Bölüm 5: Temel Hak ve Hürriyetler
Bölüm 6: Siyasî Partiler
Bölüm 7: TBMM Üyelerinin Seçimi
Bölüm 8: TBMM Üyelerinin Hukukî Statüsü
Bölüm 9: TBMM'nin İçyapısı ve Çalışma Düzeni
Bölüm 10: Yasama Fonksiyonu
Bölüm 11: TBMM'nin Görev ve Yetkileri
Bölüm 12: Yürütme
Bölüm 13: Cumhurbaşkanı
Bölüm 14: Yürütme Organının Düzenleyici İşlemleri
Bölüm 15: Olağanüstü Yönetim Usûlleri
Bölüm 16: Yargı
Bölüm 17: Anayasa Yargısı
Bölüm 18: Anayasanın Değiştirilmesi

Türk Anayasa Hukuku Dersleri

Beşinci baskıda 288 sayfa olan bu kitap, 48 sayfa artarak altıncı baskıda 336 sayfaya çıkmıştır. Yedinci baskıda kitap 64 sayfa artarak 400 sayfaya ulaşmıştır. Altıncı ve yedinci baskıda başlıca artı, hukuk devleti ilkesi, laiklik ilkesi, temel hak ve hürriyetler, cumhurbaşkanlığı ve yargı bağımsızlığı konularında olmuştur. Son üç dört yıldır ülkemizde bu konularda her biri anayasa hukukunda bir pratik çalışma malzemesi olacak ilginç olaylar ve gelişmeler yaşadık ve derecesi artarak yaşamaya da devam ediyoruz.

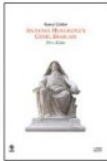
Anayasa hukukunda pratik çalışma hazırlamak her zaman zor olmuştur ve hep biraz hayal gücü gerektirmiştir. Artık ülkemizde öyle şeyler yaşıyoruz ki, hayal gücümüzü çalıştırmadan, doğrudan doğruya gazete haberlerinden alıntı yaparak anayasa hukuku pratik çalışması hazırlayabiliriz. Malesef artık ülkemiz anayasa hukuku pratik çalışma kitabı hâline geldi. Nitekim, 20 Temmuz 2016'da Muhammed Zeren isimli bir okuyucum, twitter'da "sanırsın ülke kocaman bir Kemal Gözler Anayasa Hukuku Dersi Pratik Çalışması" diye yazdı.

Kitabın 8. Baskısı bütün hükümleriyle 9 Temmuz 2018 tarihinde yürürlüğe giren 21 Ocak 2017 tarih ve 6771 sayılı Anayasa Değişikliği Kanununa göre güncellenmiştir. K.G.

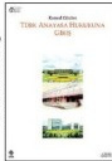
Türk
Anayasa Hukuku

Anayasa Hukukunun
Genel Esasları

Türk Anayasa
Hukukuna Giriş

Anayasa Hukukunun
Genel Esaslarına Giriş

Anayasa
Hukukuna Giriş

Kısa
Anayasa Hukuku

Ön Kapak Resimleri: TBMM Binası, Cumhurbaşkanlığı Sarayı, Anayasa Mahkemesi Binası

EKİN Basım Yayın Dağıtım
Şehreküstü Mah. Cumhuriyet Cad.
Durak Sk. No 2 Osmangazi / Bursa
Tel :0.224. 220 16 72 - 223 04 37
Fax :0.224. 223 41 12
e-mail:info@ekinyayinevi.com

